

Funkčnost rodiny v rámci subkultury skinheads

Martin Tománek

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin TOMÁNEK**
Osobní číslo: **H09424**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Funkčnost rodin v rámci subkultury skinheads**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti subkultury a rodiny.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MARSHALL, George. Skinhead Nation. Dunoon, Scotland: S.T. Publishing, 1996. ISBN 978-1898927457.

BLAHOSLAV, Kraus a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk, prostředí, výchova. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: SLON, 1997. ISBN 80-85850-24-9.

SMOLÍK, Josef. Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. Praha: Portál. 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Michaela Jurtíková**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2013**

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně .....^{35.}.....

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na subkulturu skinheads a poruchy funkčnosti v jejich rodinách. Teoretickou část jsem rozdělil na dvě poloviny. První se věnuje subkultuře a historii skinheads, druhá se věnuje funkčnosti rodiny. V praktické části se zabývám poruchami rodiny členů skinheads.

Klíčová slova: subkultura, kultura, skinheadi, rodina, poruchy funkcí rodiny.

ABSTRACT

The B. A. Thesis is focused on skinhead subculture and disorders of functionality of their own families. I have divided the theoretical part into two parts. The first one is dedicated to subculture and history of skinheads and the second one is dedicated to the functionality of family. In practical part I concentrate on the disorders of families of skinheads members.

Keywords: subculture, culture, skinheads, family, disorders of family functions.

Poděkování:

Děkuji Mgr. Michaele Jurtíkové za odbornou pomoc, rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Dále děkuji rodině za podporu a trpělivost.

„ Jestli ti vadí lidé, nemáš proč žít. Utéci před lidmi znamená spáchat sebevraždu. “

Lev Nikolajevič Tolstoj

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SUBKULTURA	12
1.1 VYMEZENÍ POJMU SUBKULTURA	12
1.2 CHARAKTERISTIKY SUBKULTUR	14
1.3 FUNKCE SUBKULTUR	15
1.4 VRSTEVNICKÉ SKUPINY	16
2 SKINHEADS	19
2.1 KOŘENY SUBKULTURY SKINHEADS	19
2.2 ZROD SKINHEADS	21
2.3 ZNOVUZROZENÍ V PUNKU	24
2.4 ULTRAPRAVICOVÝ SKINHEADS	25
2.5 ODNOŽE SKINHEADS	26
3 RODINA	29
3.1 DEFINICE A VYMEZENÍ POJMU RODINA	29
3.2 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÉ RODINY	30
3.3 FUNKCE RODINY A JEJICH PORUCHY	31
3.3.1 Biologicko- reprodukční funkce	32
3.3.2 Emocionální funkce	33
3.3.3 Ekonomicko-zabezpečovací	34
3.3.4 Socializačně-výchovná funkce	34
3.4 PÁSMA FUNKČNOSTÍ RODINY	36
3.4.1 Funkční rodina	36
3.4.2 Problémová rodina	37
3.4.3 Dysfunkční rodina	37
3.4.4 Afunkční rodina	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	41
4 VÝZKUM	42

4.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	42
4.2	CÍL VÝZKUMU	42
4.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	43
4.4	METODOLOGIE VÝZKUMU.....	43
4.5	VÝZKUMNÝ SOUBOR	44
4.6	ZPRACOVÁNÍ DAT	44
4.7	VÝSLEDKY A JEJICH INTERPRETACE	44
4.8	VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	59
4.9	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	59
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
	SEZNAM TABULEK	65
	SEZNAM GRAFŮ.....	66
	SEZNAM PŘÍLOH	67

ÚVOD

Téma funkčnost rodiny v kombinaci se subkulturním tématem jsem si zvolil z toho důvodu, že o obě tyto oblasti se zajímám. Ne zvolil jsem si subkulturu skinheads náhodou, sám jsem byl (nerasistickým) skinheadem od roku 2006 do roku 2011. Vedla mne k tomu, stejně jako většinu kluků a holek v této subkultuře, touha někam patřit a odlišit se. Přes všechnu zábavu a koncerty, které jsem v této subkultuře zažil, jsem si všimnul jedné podivné okolnosti. Mnozí z těch, kteří byli mí přátelé a známi měli jednu věc společnou. Pohnuté rodinné osudy. A právě to byl prvotní impuls, který skončil až u napsání této práce.

V české republice bylo publikováno na toto téma několik knih, z nichž nejlepší jsou *Subkultura a styl*, česky vydanou v roce 2012, od Dicka Hebdige a kniha *Revolta stylem*, kterou vydal kolektiv autorů pod vedením Marty Kolářové v roce 2011. Velmi dobře a odborně napsaná je také od Josefa Smolíka publikace *Subkultura mládeže* z roku 2010. Josef Smolík v této knize potvrdil můj dojem, a to sice, že subkultury mnohým nahrazují rodinu nebo aspoň to, čeho se jim v rodinném kruhu nedostává.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol, z nichž první se zabývá subkulturou, kterou vymezuji, charakterizuji a uvádím funkce subkultury jako takové. Druhá kapitola se věnuje přímo subkultuře skinheads, ve které se snažím udělat jasno v tom, jaký mají postoj k rasismu, kde a za jakých podmínek se zrodili a také co jakých odnoží se dnes skinheads dělí. Třetí kapitolu jsem věnoval rodině, kde tento pojem vymezuji, charakterizuji současnou podobu rodiny, abych mohl nasměrovat můj výzkum a v neposlední řadě se také zabývám tím co je to funkčnost rodiny. Jasně definuji, jaké funkce musí rodina plnit, aby zabezpečila zdravý a harmonický život všem jejích členům.

V praktické části si kladu za cíl zjistit, zda hledají členové (nerasistických) skinheads náhradu rodiny ve své subkultuře a zda jejich původní rodiny, kde vyrůstají mají narušenou funkčnost.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SUBKULTURA

Samotné slovo subkultura nám dává vědět, že budeme mít co dočinění s částí lidské kultury. Část tohoto termínu „sub“ pochází z latiny a znamená pod. Samotné slovo tedy dává tušit, že subkultura bude něco většinou trochu ukrytého, až tajemného, co se bude odehrávat pod povrchem naší kultury. Proto, máme-li se vůči kultuře vymezit, musíme ji definovat. Pedagogický slovník uvádí následující definici kultury: „Kultura ve smyslu sociologickém a kulturněantropologickém znamená způsoby chování, sdílené normy, hodnoty, tradice, rituály, aj., jež jsou charakteristické pro určité sociální nebo etnické skupiny.“ (Průcha, 2003, s. 109)

Kulturu chápou Kraus a Poláčková (2001, s. 47) ve dvou rovinách. V rovině antropologické jako způsoby chování, společné normy, hodnoty, tradice a rituály, které jsou typické pro určité sociální a etnické skupiny. Z pohledu pedagogického se pak jedná o celkový souhrn všech materiálních i nemateriálních statků, které civilizace vytvořila. Nahlíží na ni jako na kulturní dědictví, které je poté předmětem výchovně-vzdělávacího procesu. Já osobně se kloním spíše k antropologickému pohledu, protože právě z něj vychází termín subkultura.

1.1 Vymezení pojmu subkultura

Subkultura je běžně známý termín z médií a většinou si pod tímto termínem představíme nějakého excentrického člověka, který se výrazně liší svým vzhledem i trávením volného času od zbytku společnosti. Takové lidi potkáváme běžně na ulici. Jak ovšem takto různorodé skupiny pojmout definicí?

Jednu z prvních formuloval Gordon v roce 1947: *“pododdělení národní kultury, složené z kombinace sociálně situačních složek, jako je třídní status, etnický původ, městské nebo venkovské osídlení a náboženská příslušnost, která tvoří svou kombinací fungující jednotu, jež upevňuje na ní podílející se jedince.”* (Buryánek, 2010, s.143)

Pedagogický slovník zmiňuje subkulturu jako: *„Kultura odlišná (upřednostňovanými hodnotami a způsoby chování) od dominantní kultury, jež je přesto její součástí, např. žákovská subkultura nebo různé subkultury mládeže.“* (Průcha, 2003, s.236)

Mě osobně je nejbližší pohled Thortona, který se svým vymezením subkultury blíží pojmům komunita či *„skupina lidí, kteří mají něco společného (například problém, zájem, činnost),*

což je odlišuje významně od členů jiných sociálních skupin.“ (In Kolářová, 2011, s. 15) Toto vymezení totiž dává důraz i na problém, který může mezi členy subkultur existovat, například v rodině, což je mnohými autory opomíjeno. Navíc nespecifikuje, jak se odlišují od zbytku společnosti, pouze jakou mírou a to významně. To je podle mne pro subkultury důležité, protože subkulturní atributy dneška jako hudba nebo móda, mohou být v budoucnu pryč. Podle mého názoru na to být součástí subkultury stačí jen odlišně přemýšlet a chovat se nonkonformně, proto budou subkultury existovat i v budoucnu, protože budou propojovat lidi se společným zájmem, kteří se cítí s nějakého důvodu odlišně.

Termín subkultura mládeže poprvé Použil Bell v roce 1961 a myslel tímto termínem „... *relativne koherentný systém, ktorý v celkovom systéme našej národnej kultúry tvorí svet pre seba. Takéto subkultúry vznikajú prostredníctvom štrukturálnych a funkcionálnych osobností, čo svojich príslušníkov určitým spôsobom odlišuje od ostatnej spoločnosti.*“ (In Ondrejko, 1998, s. 214)

Kraus (In Smolík, 2010, s. 22) vymezuje horní hranici mládeže věkem nad 25 let.

Průcha, Walterová a Mareš (In Smolík, 2010, s. 20) mluví o mládeži jako o lidech, kterým je 19 – 25 let a kteří již nejsou ve své společenské roli vnímáni jako děti, ale stále jim není přiznán statut dospělého.

I přesto, že se v odborné literatuře objevuje termín subkultura mládeže, nesmíme zapomenout na drobný paradox, který se týká zejména skinheads. Subkultura existuje již od roku 1969 a George Marshall (1996, s. 73) zmiňuje například reggae hudebníka Symaripa, který hraje od konce 60. let, vždy se své tvorbě ke skinheads hlásí. Nebo také zmiňuje (Marshall, 1996, s. 75) ska hudebníka Laurela Aitkena, který se také svou tvorbou hlásí ke skinheads už od doby jejího zrodu. Tyto starší pány, původem z Jamajky, by určitě nikdo do mládeže nezařadil.

Smolík (2010, s. 22) dodává, že většinou se subkulturní skupiny rozpadají, když věk jejich členů překročí 25 – 30 let. Nicméně, právě jako o skinheads může menšina v subkultuře setrvat, až do konce svého života. Přesto důležitým faktem pro tuto práci je věk vstupu člověka do subkultury, který se děje většinou podle Smolíka (2010, s. 23-25) během mládežnického období. Děje se tak proto, že pro mládež je typické uzavírání silných vrstevnických vztahů, které mohou nabývat až podob subkultury. Skupiny vytvořené na základě vrstevnických vztahů, mají následující znaky jako: existence navzájem integrujících se osob,

všichni se mezi sebou dobře znají, dodržují subkulturní pravidla a normy, jejich role v rámci subkultury jsou propojené, je jim vlastní kolektivní vědomí celku subkultury, tedy identity „my“.

Sociální skupina se tak může stát skupinou referenční, která působí na formování hodnotového systému.

Smolík (2010, s. 27) také uvádí, že z ontogenetického pohledu poskytuje subkultura jedinci, který dospívá, prostor v období vlastního hledání. Může mu poskytnout možnost konfrontovat své hodnoty, vztah sám k sobě, ale i k okolí. Osoba tak v subkultuře může získat status a roli, spolu se socializačními procesy. Proto je možné najít únikovou identitu pod hlavním proudem kulturu, kde jedinec nemusí být tak úspěšný. A může se to týkat jak kariéry, tak nespokojenosti v rodině.

1.2 Charakteristiky subkultur

Williams (In Kolářová 2011, s. 231) nachází u subkultur pět charakteristických rysů.

Pro subkultury je typický styl (slang, argot, tanec, hudba, oblečení, jídlo, změny těla apod.), kterému příznivci té či oné subkultury přiznávají zvláštní význam. Subkultury jsou charakteristické vzpourou vůči autoritám, a to z pohledu věku (vůči světu rodičů), tak i celkově proti společnosti, přičemž mnohé subkultury požadují sociální změnu. Subkultury zabírají prostory a to jak hmatatelné (kluby, ulice), které jsou propojené se sociálními vazbami, jež stojí například za distribucí hudby, hudebními skupinami na truné, festivaly. Také obývají prostory dnes především virtuální, kam se přenesli z fanzinů. Podle Kolářové (2011) je fanzin neoficiální tiskovina, vydávaná soukromě členy subkultur, pomocí níž se šířili informace o subkultuře a řešili se v ní subkulturní témata. Subkultury se potýkají se společenskou reakcí, která není vždy zcela pozitivní, naopak často ji provází různé represe, odlišnost této reakce byla jiná v socialistických zemích, kde někteří členové subkultur byli zavíráni do vězení za pobuřování. Subkultury vytvářejí společnou identitu svých členů a kladou důraz na autentictu, kterou dávají do protikladu s většinovou společností.

Gelder (In Kolářová, 2011, s. 205) pomocí historického výzkumu má poněkud odlišný pohled, uvádí šest charakteristických rysů subkultur, zejména co se týče ekonomicko společenských vztahů.

Ve vztahu k pracovnímu procesu byli chápáni většinou společností velmi negativně, protože se svým aktivitám věnovali ve volném čase. Byli považováni za hédonisty až parazity.

O vztahu k třídnímu rozdělení společnosti, uvádí že pochází buďto z nějaké konkrétní třídy nebo se rovnou prolíná s tou nejnižší třídou, lumpenproletariátem, což je termín, který převzal od Marxe. Marx je chápal jako vagabundskou podtřídu, veteš, která propadla sítí práce až na dno a pozbyla aktivního vědomí. Nejsou vlastníci žádného majetku, přesto jim je ale vlastní teritoriálnost, i když nejsou de jure jejich vlastníky. De facto je brání i za cenu fyzické konfrontace. Utváří se mimo rodinu. To považuji za velmi důležitý faktor, který lze za určitých vztáhnout na funkčnost rodiny daného člena subkultury. Jsou jim vlastní výstřelky a výtržnosti a to v různých oblastech, včetně mluvy, chování, módy. Chápu se jako protiklad vůči většinové společnosti, staví se tak proti masové kultuře.

1.3 Funkce subkultur

Ondrejkovič (1998, s. 45) píše o subkultuře jako o skupině, která poskytuje svým dorůstajícím členům možnost, vytvořit svůj svět částečně dospělých ve světě, kde přesně jejich role není definovaná. Výměnou za přijetí uniformity a identifikaci se s normami a hodnotami subkultury dostávají od zbytku subkultury pomoc a podporu. Právě tato myšlenka Ondrejkoviče mě přivedla na otázku, zda je možné najít souvislost mezi funkčností rodin a existencí nějaké subkultury? Ondrejkovič (1998, s. 47) sám píše, že často má mládež větší strach z kritiky od svých přátel ze subkultury, než ze strany rodičů či učitelů.

Klíčová pro tuto práci je i informace, z knihy *Subkultura mládeže*, že subkultura „do určité míry nahrazuje členům rodinu, poskytuje emoční, sociální i materiální podporu.“ (Smolík, 2010, s. 22)

Podle Grubera (In Smolík, 2010, s. 56, 57) má subkultura mládeže v naší společnosti několik funkcí. Skýtají specifický prostor pro nesocializované jednotlivce. Dovolují komunikovat potřeby, které jsou důležité pro trávení volného času specifickými zájmovými činnostmi. Dovolují zkusit nové modely chování. Tyto modely způsobují existenci subkultur. Subkultury mohou být původcem patologických jevů ve společnosti. Existence subkultur je poté manifestací stupně svobody ve společnosti.

1.4 Vrstevnické skupiny

Podle Bohumila Krause (2008, s. 88) představují přirozený způsob žití dětí a dospívajících. Vrstevnické skupiny jsou charakteristické zejména dvěma rysy, věková a názorová blízkost. Z tohoto pohledu určitě subkultury do vrstevnických skupin patří. Jsou to ukázkové primární skupiny, které mají neformální charakter a vyznačují se bezprostředními kontakty mezi členy jednotlivých vrstevnických skupin. Vyznačují se také silným důrazem na kolektivní identitu. Kraus (2008, s. 88) rozlišuje dvě hlavní funkce vrstevnických skupin. Mají zejména možnost prokázat, co se již naučili tím, že se účastní světa dospělých a také se mohou realizovat a dosahovat cílů, kterých by v jiné formě mimo skupinu dosáhnout nemohli, v důsledku nedosažené sociální dospělosti.

Kořeny (Kraus, 2008, s. 89) těchto vrstevnických skupin lze nalézt v herních skupinách dětí, přesto však v těchto skupinách nedochází ještě ke kolektivní identifikaci, ani k přerozdělení činností. Kraus, také uvádí, že v průběhu osmého až desátého roku narůstá touha spolupracovat a právě proto zde se objevují první počátky vzájemné intenzivnější spolupráce mezi vrstevníky. Tyto dětské vrstevnické skupiny mají vlastní vnitřní systém hodnot a určitý systém sociální kontroly. Rozvíjí se u nich pocit solidarity a příslušnosti ke skupině.

Kraus (2008, s. 89) ale také uvádí, že vrstevnické skupiny mládeže se liší od vrstevnických skupin dětských. U mládežnických vrstevnických skupin se objevuje postupné se osvobozování od přímého rodičovského dohledu a kontroly. Jestliže jsou v něčem vrstevnické skupiny typické, tak se u nich daleko více, než kde jinde probíhají vztahy na úrovni rovnoprávnosti. Stávají se pak prostředkem, kde jejich členové manifestují svou touhu po osamostatnění se a zralosti. To se často projevuje jako silná nonkomformita, nechut' se přizpůsobit mnohým pravidlům společnosti, společně s komformitou vůči vnitřním pravidlům skupiny. Takové jednání pak zasahuje například oblékání, životní hodnoty a postoje, jazyk, vztah k tradicím, dodržování určitých rituálů.

Podle Smolíka (2010, s. 21, 22) vrstevnické skupiny, které úzce souvisí s dospíváním a subkulturami, protože do nich můžeme subkultury zahrnout, jsou v současné době jeden z neoddiskutovatelných činitelů při výchově. Právě tyto vrstevnické skupiny se mohou identifikovat s různými subkulturami. Bližší pohled na vrstevnické skupiny nám umožní pohled do vnitřního fungování subkultur. Podle Ondřejkoviče (In Smolík, 2010, s. 21) mají vrstev-

nické skupiny určité znaky. Zejména jsou dobrovolné. Neexistuje v nich dohled rodičovské autority. Jsou kontrolovány právě vrstevníky. Jejich záměr je soustředěn zejména na volnočasové činnosti.

Kraus (2006, s. 36) ve výzkumu, který realizoval v letech 1989 – 2003 zjistil zajímavá fakta. Zjistil, že důležitost těchto skupin stoupá. V roce 1989 by hledalo jen 16% středoškoláků řešení svých životních problémů a starostí, tak v roce 1991 to bylo 27% a v roce 2003 již téměř 40%, což je v tom roce dvojnásobné číslo, oproti tomu, kolik pomoci by hledali u rodičů.

Vrstevnické skupiny mají podle Krause (2008, s. 90) zásadní vliv na rozvoj osobnosti, ale takový vliv může být kvalitativně různý, od velmi pozitivního až k patologickému. Vrstevnické skupiny jsou skupinami referenčními a jedinec se s nimi identifikuje nebo aspoň po tom touží. Proto také jedinec z vrstevnické skupiny přebírá postoje a názory dané skupiny. V tomto prostředí proto probíhají často základní procesy socializace jedince.

Na důvod, proč lidé vstupují do subkultur, potažmo do vrstevnických skupin, které s nimi úzce souvisí, nám může dát odpověď Erich Fromm (1997 s. 262-268), který se zaměřoval na vztahy mezi jedincem a společností. Jeho pojetí jedince vycházelo z toho, že jej vnímá jako součást společnosti, která ho velmi ovlivňuje. Člověk toužící po svobodě musí udělat určitá rozhodnutí, které jej pak uvádí do životně obtížné volby. Tedy touha být svobodný a zvládnout nároky ostatních proti svobodě, která nás odcizuje našim kořenům. Z tohoto stavu, pak podle Fromma vychází dva okruhy potřeb.

Prvním okruhem jsou vztahové potřeby, mezi které patří potřeba vztahu k jiným lidem - touha někam patřit, potřeba vztahu k sobě – identita, rozvíjení sebe samého, potřeba duševního vývoje – který má přesáhnout živočišnou přirozenost, potřeba najít rovnováhu mezi živočišnou stránkou a lidskou přirozeností.

Dalším okruhem jsou kognitivní a aktivační potřeby, mezi něž náleží potřeba orientačního rámce - určitého pochopení ze strany okolí, potřeba cíle a smyslu života, potřeba být aktivní, která má vést k produktivní činnosti, potřeba cítit se být užitečný, který soupeří s pocitem bezmocnosti.

Analogicky bych mohl říci, že tyto potřeby dokonale pokrývá, jak subkultura, tak rodina. Je tedy logické, že pokud se mi nedostává uspokojení potřeb v rámci rodiny, čímž pro daného jedince existuje problém ve funkčnosti jeho rodiny, budu hledat toto uspokojení jinde. Gel-

der (In Kolářová, 2011, s. 25) uvádí jako jednu z charakteristik subkultur jejich utváření mimo domov. Ondrejkovič (1998, s. 21) píše o vrstevnických skupinách, mezi něž subkultury patří, ve smyslu že jsou vytvářeny bez dohledu rodičovské autority. A Smolík (2010, s. 22), jak už bylo zmíněno, rovnou dává do souvislosti nahrazování rodiny a subkulturu.

2 SKINHEADS

Skinheads jsou snad nejkontroverznější subkultura na světě, která vyvolává emoce již od svého vzniku. V povědomí lidí je skinhead spojován s demonstracemi neonacistů a násilnostmi. Ale kdo doopravdy jsou? Může to být i jinak? Od mých 16 do 20 let jsem byl aktivním členem této subkultury. Z mé osobní zkušenosti vyplívá, že informace o této subkultuře jsou opředeny mnoha polopravdami, jež se některé mohou dostat, až do odborné literatury. Proto se v následující části práce budu snažit vyjasnit kdo vlastně ti skinheadi jsou.

2.1 Kořeny subkultury skinheads

Samotné kořeny subkultury skinheads můžeme vysledovat až na Jamajku, ze které do Velké Británie, jak uvádí White (1998, s. 29), proudí v 50. a v 60. letech vlny přistěhovalců. Ti si ovšem také přiváží svou hudbu. Jedná se zejména, o v té době na Jamajce velmi populární, ska, což je původně jamajský hudební žánr inspirovaný afroamerickou hudbou. „*Šílenství kolem ska se koncem 50. a 60. let rozšířilo až do Londýna, kde členové rostoucí komunity přistěhovalců i zvědaví Britové začali plnit tzv. „shebeens“ (podzemní nepovolené sklepní lokály) a tančírny společnosti Sound System.*“ (White, 1998, s. 35) Právě v těchto pochybných místech se spolu se ska začínají objevovat mladí jamajští přistěhovalci, kteří sami sobě říkají „rude boys“ (drzí hoši). Spojovala je láska k hudbě a specifické oblečení. Podle Whitea (1998, s. 36) byli Rude Boys na první pohled rozeznatelní díky zálibě nosit obleky, klobouky, naleštěné boty se z důvodů připodobnění se hrdinům amerických kriminálních filmů. Smolík (2010, s. 130) navíc uvádí, že Rude Boys nosili nakrátko střižené vlasy. White se o Rude Boys zmiňuje dokonce jako o interpretech některých ska skladeb. „*Brzy si každý „drzý hoch“ (mladík z ghetta) nebo venkovský sirotek toužil vyzkoušet, jak bude jeho hlas znít v reproduktoru. První singl The Wailers „Simmer Down“ se stal na Jamajce šlágrelem na přelomu let 1963 a 1964. Text nabádal mladé jamajské výtržníky, aby brzdili svůj temperament a snažili se zamezit válkám gangů a pouličnímu řádění, které v té době dosáhlo rozměrů epidemie. Naneštěstí právě v téhle písni, spolu s následujícími „Rude Boy“ a „Jail House“, si pouliční rváči paradoxně našli vzory.*“ (White, 1998, s. 36)

Pro znik skinhead je neméně důležité, že v Británii se ve stejné době, mezi 50. a 60. lety vyskytuje subkultura, jak uvádí Hebdige (2012, s. 226, 227), která se zrodila mezi britskou mládeží a která byla silně ovlivněna černou hudbou. Jedná se o mods. Mods byli jednou

z prvních mládežnických subkultur, která vzešla z nejnižších sociálních skupin. Právě atmosféra v Británii na začátku 60. let, kdy díky usazování imigrantů z Jamajky, umožňuje dialog mezi britskou majoritou a již zmíněnými minoritami. Hebdige (2012, s. 226) uvádí několik typických znaků pro mods, který se dále vinou jako červená nit až ke skinheads. Jedná se o posedlost detaily v oblékání, skútry a láska k černé hudbě, zejména soulu. Dále se zmiňuje o velmi specifických prvcích v oblékání, jako přesné tvary košilového límce, délky rozparků na saku či o ručně vyráběných botách.

Mareš (2003, s. 403) charakterizuje mods, jako subkulturu, pro kterou byla typická hlavně přehnaná péče o vzhled, drahé oblečení a módní doplňky. Zdůvodňuje to jako snahu získat si, aspoň na první pohled, lepší společenské postavení, což je nutilo najít si druhou práci, protože takový životní styl je finančně náročný. Mareš dává důraz zejména na jejich kriminální chování, víkendové pitky a rvačky.

Podle Hebdige (2012, s. 227) si mods z oblasti černé hudby oblíbili hlavně soul. Za poslechem této hudby se vydávali se do britských podzemních klubů. Zde se tedy Hebdige a White (1998, s. 36) shodují. Místa, která dali vzniknout subkultuře skinheads jsou taneční sály, ilegální hospody a podzemní kluby, kde se jamajští přistěhovalci rude boys a místní britští mods setkávali. Museli být fascinováni tím, jak jsou si podobní co do hudebního a módního vkusu. Zde hudba a styl oblékání překonává rasové a kulturní rozdíly a tyto skupiny se mísí a dávají vzniknout nové subkultuře skinheads.

Mareš (2003, s. 405) se tomuto faktu v publikaci Pravicový extremismus a radikalismus v ČR spíše vyhýbá a dívá se na něj spíše skepticky. Podle něj navíc soudobí příslušníci ultrapravice, kteří se cítí být skinheady, popírají spojení s Jamajčany jako propagandu. Hebdige (2012, s. 95) naproti tomu uvádí, že je typické pod dojmem holohlavých neonacistů umenšovat vliv karibských skupin na vznik skinheads. Sám naopak považuje tento fakt za klíčový. Výmluvně to ilustrují zaznamenané výpovědi pamětníků té doby, kteří se cítili být skinheady a měli svůj původ na Jamajce, jako například výpověď Laurela Aitkena, zpěváka žánru ska, předního interpreta skinheadské hudby a černého skinheada, který v s knize Skinheadi říká: *“Přistěhoval jsem se do Anglie v roce 1960. Rozhodl jsem se, že udělám kariéru. Často na moje koncerty chodili skini a tancovali. Hrál jsem muziku, kterou chtěli slyšet, skinheadský reggae nebo ska. Býval jsem skinheadem svým vzhledem, svým oblečením a vším. Vlastně pořád ještě jsem. Kdysi bývalo hodně černých skinheadů. Některé z*

nich znám některé ne. Někteří hodně zestárli, někteří začali chodit do kostela.“ (King, 2008, s. 149)

2.2 Zrod skinheads

Hebdige (2012, s. 52) se zmiňuje o velkém tlaku médií na subkulturu mods, která vrcholí kolem roku 1966. Nejedná se o tlak bulvární, ale o tlak komerční. Média a firmy mají velký zájem zpeněžit vliv, která si tato stále populárnější subkultura získává. Příkladem budiž začátek kariéry Beatles, kdy ve svých oblecích kopírovali styl mods. Postupující doba a mediálně-komerční tlak dal vzniknout vnitřním rozporům v rámci této subkultury. Tedy zda se uzavřít před světem a odolat tlaku nebo jestli vyjít na veřejnost a být všem otevřený. A také jestli, s tím jak se blíží konec 60. let, není už čas vykročit ze subkultury do dospělosti. Mods se polarizují a ti extravagantnější začínají splívat se subkulturou hippies, ovšem s tím rozdílem, že mají stále velký zájem o módu. Mareš (2003, s. 404) toto chování zdůvodňuje nástupem části mods v polovině 60. let na univerzity, kde se setkávají s hippies a angažovanými intelektuály. Krátce si říkají smooth-mods (jemní mods), ale brzy zanikají díky včleněním se mezi hippies.

Druhá konzervativnější skupina mods, která je podle Hebdige (2012, s. 56) znechucena tímto trendem, se vůči nim vyhraňuje. Začínají si říkat hard mods (tvrdí mods) a přibírají nové prvky do své image. Jedná se o těžké boty, úzké šle, krátké vlasy. Zejména krátké vlasy jsou pro ně důležitým symbolem, vnímají ho jakýsi protipól vůči dlouhým vlasům příznivců hippies. Podle Smolíka (2010, s. 131) dochází k přechodu z názvu hard mods na skinheads (volně přeloženo holohlavci) kolem roku 1969. Jako důvod pro nošení krátkých vlasů uvádí přebrání tohoto prvku image od rude boys a také jako viditelnou opozici vůči dlouhovlasým hippies a jejich experimentům s drogami.

U skinheads nastává oproti mods změna v rámci hudebního vkusu. Díky promíšení se s karibskou minoritou poslouchají zejména žánry typické pro Jamajku, tedy ska, rocksteady a reggae, což jsou velmi podobné žánry, lišící se zejména rytmem. Ale i přes jejich lásku k této černé hudbě je Hebdige (2012, s. 96 – 97) popisuje jako agresivně proletářské puritány, se sklony k šovinismu, kteří se záměrně se oblékali v jasném protikladu oproti původní oblekové uniformitě mods. A to až do té míry, že karikují typického britského dělníka. Jako

vnější znaky jejich nové image uvádí velmi krátké vlasy, rifle Levis, košile s knoflíčky značky Ben Shemran a obuv Dr. Martens.

Tuto poněkud protichůdnou kombinaci vysvětluje Hebdige jako snahu reflektovat hodnoty společenské „spodiny“, která se setkávala díky hudbě. Jejich image podle Hebdige (2012, s. 98) odrážela prvek, který byl typický pro identitu jamajských přistěhovalců, a sice machismus a dále píše explicitně o rude boys, jako o mladistvých delikventech. Nicméně o tom se dá spekulovat, nikde neuvádí žádný zdroj na žádnou studii té doby, která by se týkala jamajské mládeže. White (1994, s. 46) se zmiňuje o písních kapely The Wailers, které byli adresovány rude boys s poselstvím, aby se zklidnili, nestříleli po sobě ze zrabí a nepáchali násilnosti. Můžeme se jen tedy domnívat, že si přivezli své zvyky do nové vlasti. Nicméně je tu jistý projev v chování skinheads, který nahrává domněnce, že rude boys se chovali jako delikventi. Jde o argot, dialekt kriminálních, karibských skupin, který přijali skinheads v době svého vzniku za svůj.

Ve vztahu k rodinným hodnotám se zmiňuje Hebdige (2012, s. 47) o velmi zajímavém a často pomíjeném faktu. Jedná se o to, že mods, na rozdíl od skinheads, hodnoty svých rodičů převzali a pouze je transformovali. Ale skinheads v mnoha případech radikálně rozvrátily hodnoty předchozí generace, mezi něž patří právě způsob mluvy nebo ústředních zájmů. Hebdige konkrétně uvádí již zmíněný argot a drsnou vizáž, ale mimo jiné také teritorialitu. Proč se tak ale stalo? Skinheads začali v době svého vzniku zkoumat možnosti realizace se v nižších vrstvách, což je velmi odlišuje od mods. Hebdige (2012, s. 50), lehce ovlivněn marxismem, to ilustruje na příkladu, kdy se skinheads ve svém subkulturním dědictví vůči mods zbavili všech domnělých buržoazních prvků, jako je například kravata, oblek nebo lak na vlasy. Ironií je, že hodnoty, ke kterým se skinheads začali upínat, které je spojovali s dělnickou třídou, jako třeba teritoriálnost, potřeba bránit svou třídu, tvrdost, začínají ve stejné době, kdy se skinheads objevují, ve většinové populaci upadat. I toto lze chápat jako projev vzdoru, vůči předchozí generaci, která v poválečném blahobytu dělá kompromisy. A nejenom to, korunu tomu dávají propojení se s karibskými přistěhovalci, kde tyto hodnoty tvrdosti, síly a šovinismu stále přetrvávají, a v mnohém je překonávají. Máme-li to vztáhnout na celou společnost, přítomnost jamajských přistěhovalců s místech, kde žili rodiny pracujících, využívají skinheadi k propojení se s hodnotami, které generace jejich rodičů přetíná.

Na nevyhovující situaci ve svých životech reagují skinheads jak se vzdorem, tak jistým sentimentálním pohledem zpět. Právě na konci 60. let se objevují vlivy, které britskou tradiční společnost ohrožují zevnitř a vytváří v některých mladých lidech pocit ztráty integrity, jako například přechod k maloměšťáctví, iluze o beztrždní společnosti, rozpad rodinných vazeb, vytlačování společného prostoru, prostorem soukromým, tedy obecně změny ve společnosti, které nahrávají zájmům spíše střední třídy (Hebdige, 2012, str. 97 – 102). Myslím si, že skinheads můžeme proto chápat jako odpověď dělnické mládeže na problémy doby, které se samozřejmě také týkali rodiny.

Mareš (2003, s. 405) i Smolík (2010, s. 92) shodně uvádějí, že skinheads se v 60. letech účastnili fotbalových výtržností. Oba tito autoři se na rozdíl od Hebdige (2012, s. 141) soustředí spíše na popis násilných činností, téměř vyvolávají dojem, že subkultura existuje jen pro násilí. Ano násilí byli a vždy bude přítomné mezi skinheady, ale už od začátku je subkultura postavena spíše na hudbě. Bez existence tančiren, kde mods a rude boys poslouchali svou oblíbenou hudbu by nikdy skinheads nevznikli.

Velmi kontroverzní jevy, které provázely zrod skinheads jsou nepochybně napadání homosexuálů a hippies. Ovšem nejvíce kontroverzní je napadání Pákistánců pro jejich původ, přičemž sami skinheadi dali tomu jevu název „paki-bashing“ (zátah na Pakiše). Hebdige (2012, s. 142) dává tyto problémy do souvislosti s tím, že spojenectví mezi bělochy a černochy bylo tak nejisté, že si hledali obětího beránka, zejména proto, že byli oproti Jamajčanům méně ochotní se integrovat. Popisuje to jako únik ze strachu a úzkosti, která měla údajně vzniknout propojením lidí s jiným etnickým původem. Tento únik pak měl vrcholit jako agrese vůči Pákistáncům, tedy jiné minoritě. Mareš (2003, s. 405) to rovnou označuje za rasové násilí.

Roy Ellis, známější pod pseudonymem Symarip, stál u zrodu skinheads jako reggae umělec. Své album z roku 1970 přímo věnoval skinheadům. Jeho pozoruhodný postřeh na téma paki-bashingu je o to důležitější, že sám Symarip je karibského původu. On sám uvádí důvody sociální a kulturní, nikoliv rasové. Na rovinu říká, že násilí na Pákistáncích nemělo nic společného s rasou. (Marshall, 1996, s. 81)

Proto jsem více ochoten věřit jemu, jakožto přímému účastníkovi a pamětníkovi té doby. Vidím to spíše jako projev kulturního šovinismu, který opovrhoval vším, co nebylo dostatečně mužné a silné, proto nenapadali jen Pákistánce, ale vymezovali se vůči již zmiňovaným

hippies. Otázkou je, zda paki bashing byl častý jev a kolik lidí jej vyznávalo. Na internet i odborná literatura mlčí, co se týče četnosti tohoto negativního jevu. Média té doby se zaměřovala zejména na bulvární články o skinheads, než seriózní sondu. Právě od té doby je subkultura skinheads velmi uzavřená a nedůvěřivá zejména vůči médiím. (Marshall, 1996, s. 112)

Ohledně paradoxu možného propojení rasismu vedených konfliktů a skinheads uvedl již zmiňovaný Laurel Aitken (Marshall, 1994, s. 78) jasné stanovisko. Naprosto odmítá spojení rasismu a skinheads v jakékoliv podobě, protože podle něj by nemohli existovat skinheadi, bez vlivu karibských přistěhovalců. Podle něj jsou rasové teorie popřením subkultury skinheads jako takové. Já se s tímto názorem ztotožňuji, je logické, že pokud posloucháte černou hudbu a váš kamarád má kořeny na Jamajce, procítíte propojenost i s lidmi, kteří nemají stejné pigmentové zbarvení. Proto se ve své práci budu zaměřovat na skinheady, kteří nejsou rasisté.

2.3 Znovuzrození v punku

Mareš (2003, s. 405) uvádí, že první generace skinheadů, jejichž existence vrcholí v roce 1969, mizí s nástupem sedmdesátých let. Podle něj kvůli agresivnímu a násilnému chování není tato první generace skinheadů mezi sebe přijmout mladší jedince pubertálního věku, na které sedívají opovržlivě. Nedochází ke kontinuitě mezi generacemi, která je nutná pro udržení subkultury a původní skinheads tak mizí se zakládáním rodin a s nástupem do pracovního procesu, kdy je pro ně život v subkultuře není tak důležitý, či úplně zbytečný. A jsem přesvědčen, že díky šovinismu nejsou schopni původní skinheadi předat dále jejich hodnoty, jejichž součástí byl i pozitivních přístup k jamajským imigrantům a černé hudbě. A právě tato absence předání poselství o původních hodnotách skinheads, způsobuje že skinhead je po roce 1969 vnímán spíše jako násilník, než fanoušek reggae. Proto se skinheadi po roce 1969 vytrácí.

Přes tyto problémy, ale dochází podle Mareše (2003, s. 406, 407) k renesanci skinheadů v druhé polovině 70. let, kdy se objevuje v britské společnosti nihilistický protest vůči konzumní společnosti, který je vyjadřován přes jednoduchou hudbu, zvanou jako punk. Reakce médií a nahrávacích společností je podobná jako u subkultury mods. Punk se tedy stává součástí hlavního proudu a jeho původní idea vzdoru se vyčerpává. Jako reakce na tento

stav v rámci punkové subkultury se vytváří protipól v podobě streetpunku. Jeho hlavním poselstvím byla už „opravdová“ alternativa vůči většinové společnosti, ve chvíli kdy média a firmy berou první punkové skupiny za svůj. Právě díky streetpunku kolem roku 1979 dochází k znovuzrození skinheads, zejména kolem kapel jako Angelic Upstarts, The Business, Sham 69 či Cockney Rejects. Této formě podzemního punku, postaveného na primitivních dávacích příznivci jméno Oi!, což je termín, který si skinheadi doslova adoptují.

Dnes zejména se kolem této odnože punku skinheadi soustředí. Původní skinheadi ze 60. let, kteří stále ještě v 70. letech žijí reggae hudbou a skinheadskou módou, podle Johna Kinga (2008, s. 205), pohrdají skinheady, kteří propadli streetpunku. Označují je za pankáče, obviňují je z nedodržování původních idejí a pohrdají jejich novými prvky ve vzhledu, který má spíše blíže k armádě. Podle Mareše (2003, s. 407) je to například americká letecká bunda tzv. bomber nebo okované špičky pracovních bot.

2.4 Ultrapravicový skinheads

Mareš (2003, s. 408, 409) uvádí, že spolu s obnovením kultu skinheads dochází i k probuzení, údajného rasistického dědictví, které je doprovázené přijímáním povrchních nacistických symbolů. Toto tvrzení může vzhledem k logice knihy Pravicový extremismus a radikalismus v ČR dovolit, protože již v úvodu představování subkultury skinheads označuje existenci černých skinheadů za diskutabilní. V tomto bodě Mareš si protičeří s jinými zdroji, protože skinheads neměli podle jiných pramenů a účastníků událostí, tzv. „hony na Pakiše“, žádné rasistické dědictví, jak jsem již psal v předchozích kapitolách. Já se také kloním k názoru, že subkultura skinheads nemá nic společného s ultrapravicí a rasismem, protože jinak by mi nedával smysl existence černé hudby mnoha žánrů mezi skinheady smysl. V publikaci Interkulturní vzdělávání II. (Buryánek, 2005, s. 153 – 154) nejenže se uvádí, že existovali černí skinheadi, ale také dokonce zmiňují, že existovali gangy skinheadů, složené pouze ze skinheadů s karibskými kořeny, které si říkali „affro boys“.

Důvod, proč se v 70. letech objevuje rasismus mezi skinheads je ten, že subkultura ožívá hlavně v podobě módy. Hebdige (2012, s. 97) o skinheadech mluví jako o šovinistech, ale ne na základě rasových motivů, ale na základě síly a mužnosti. Právě tento šovinismus a uzavřenost způsobilo vytracení generace skinheadů z roku 1969. Je logické, že nová generace skinheadů neměla a ani nemohla mít v 70. letech přesné informace.

Mareš (2003, s. 408, 409) také uvádí, čímž si odporuje, že většina streetpunkových kapel spojených s subkulturou skinheads se od rasismu distancuje, dokonce kapela Sham69 hraje na festival Rock Against Racism (Rock proti rasismu). Právě v této hektické době se objevuje kapela Skrewdriver, v níž hrají pouze skinheadi. Tato kapela má otevřeně rasistické, přesněji řečeno nacionálně socialistické, obsahy textů. Reaguje na koncerty Rock Against Racism konkurenční platformou Rock Against Communism (Rockem proti komunismu), kolem níž vznikají neonacistické skin-headské kapely. Mladí lidé, kteří neznají původní historii skinheads, kterým reggae nic neříká, mají možnost poslouchat nahrávky kapely Skrewdriver, která se hlásí ke skinheads a k nacismu.

Dochází tak k velkému schizmatu, kdy si dvě skupiny lidí s diametrálně odlišnými postoji k rovnosti ras, říkají skinheads. Nicméně vzhledem k tomu, že skinheads by těžko započali svou existenci, bez karibských černých přistěhovalců, lze stěží brát neonacisty hlásící se ke skinheads vážně. Navíc se ve své image profilují blíže k vojákům, než k původním skinheads, kteří měli v oblibě košile, rifle značky Levis, boty značky Dr. Martens. Já osobně nepovažuji ultrapravicové skinheads za hodné tohoto, protože se příliš vzdálili ve svých hodnotách tomu, co původně slovo skinhead znamenalo.

Přikláním se k názoru George Marshalla (1994, s. 83), že velký podíl na záměně skinhead za neonacistu nesou média, která se zaměřovala na konci 70. let a začátku 80. let zejména na ty nejvíce negativní jevy mezi skinheady, z důvodů hledání senzace. Stejskalová (2001, s. 38) uvádí, že v současné době v České republice jsou ultrapravicoví skinheads na ústupu, z důvodů negativního pohledu veřejnosti na skinheadskou image. Jejich počet odhaduje na hrstku a dále uvádí, že těžké boty a maskáče vyměnili za pohodlné oblečení a tenisky. Takoví lidé jsou médií označováni za skinheady, přitom nenavazují na původní prvky subkultury a to ani hudbou, ani oblékáním, a rozhodně už ne svými postoji.

2.5 Odbože skinheads

Mareš (2003, 407, 408), Smolík (2010, s. 135-137), Marshall (1996, s. 92, 93), Stejskalová (2001, s. 184-186) i Buryánek (2005, s. 154) shodně uvádějí, že skinheads se v reakci na spojování rasismu s jejich jménem, vyvolávají ve svých řadách rozkol a začínají se štěpit. Řada z nich si je totiž stále vědoma svého subkulturního dědictví, které má kořeny i na Jamajce.

- **Redskins** se objevují v Británii v druhé polovině 70. let jako reakce na vzrůstající se neonacismus mezi skinheady. Mareš (2003, s. 407) také uvádí, že nejenom byli věrni ultralevicovým myšlenkám, ale dokonce byli členy komunistických a socialistických politických stran. Inspirována myšlenkami, tohoto proudu v subkultuře, vzniká i stejnojmenná kapela.
- **RASH (Red and Anarchist Skineads)** Mareš (2003, s. 408) a Stejskalová (2001, s. 185) píší o těchto skinehadech, jako o členech militantních antifašistických skupin. Poprvé se objevují v New Yorku v roce 1993 a odtud se rozšiřují do celého světa. Jejich ideologií je anarchismus a komunismus. Podle Stejskalové mají nejsilnější základnu ve Francii. Také uvádí, že v České republice neexistují žádné organizace, které by tyto skinheady zdržovali, z důvodů absence názorové konzistence ohledně anarchismu a komunismu. Podle autorů publikace *Interkulturní vzdělávání II.* (2005, s. 154) se jejich projevy násilného chování soustředí pouze na neonacisty a vůči menšinám jsou tolerantní.
- **SHARP (Skinheads Against Racial Prejudices)** vznikají podle autorů publikace *Interkulturní vzdělávání II.* (2005, s. 185) v roce 1986 v New Yorku kolem hudebních kapel Warzone a Agnostic Front. Jejich postoj je jasně antifašistický a antirasistický. Stejskalová (2001, s. 187) píše, že skinheadi hlásící se k SHARP se snaží podporovat myšlenku antirasismu a dokonce participují na antifašistických aktivitách. V Československu se objevují velmi záhy, po roce 1989. Hudebně se vrací k původním skinheadům (popřípadě mods) a poslouchají ska, reggae nebo soul. Dokonce pod vlivem této odnože vznikají nové kapely těchto žánrů, které mají mezi sebou hudebníky tmavé pleti.
- **Apolitičtí skinheadi** se nijak politicky neprofilují, v České republice podle Stejskalové (2001, s. 189) tvoří většinu lidí, hlásící se k myšlence skinheads. I přesto, že se přiklání k ne-rasismu, tak vystupují proti přistěhovalcům, odmítají homosexuály a jiné menšiny. Skinheads považují za životní styl, tedy zábavu a také subkulturu chápou jako jakési udržování tradic. Mareš (2003, s. 409) uvádí, že apolitičtí skinheadi považují SHARP za zbytečnou nálepku, Stejskalová (2001, s. 189) dokonce jejich postoj k antifašismu popisuje jako nepřátelský. V publikaci *Interkulturní vzdělávání*

II. (2005, s. 186) je uvedeno, že apolitičtí skinheadi se dostávají do konfliktů jak se příznivci z pravého spektra skinheads, tak i s těmi z levého spektra.

3 RODINA

Pojem rodina je velmi široký a asi se najde málo jedinců, kteří by o ní neměli nějakou svou představu. A právě pod tímto pojmem si většina z nás představí různě širokou skupinu lidí. Někdo do ní zahrnuje bratrance, sestřenice, jiný prarodiče a někdo naopak pouze své sourozence a rodiče. Téměř vždy jde ale o lidi, na kterých nám záleží a ke kterým cítíme něco výjimečného. A právě pro vyjasnění tohoto pojmu, uvedu v následující části práce

3.1 Definice a vymezení pojmu rodina

Definice rodiny je v současné době, velmi obtížná věc. České zákony nijak rodinu nevymezují, ale to neznamená, že rodina neexistovala. V Pedagogickém slovníku je definice se kterou se ztotožňuji a která zahrnuje i záludnosti dnešních rodinných systémů. Tak tedy rodina je *„Nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, kterou tvoří nejbližší příbuzní, tj, oba rodiče a děti. V posledních desetiletích se model rodiny, který je historicky flexibilní, významně proměňuje. Zvyšuje se variabilita rodinných typů, zahrnující nejen rodinu vlastní a úplnou, ale taky rodinu neúplnou, nevlastní a náhradní. Současné pojetí tenduje k chápání rodiny jako sociální skupiny nebo společenství, žijícího ve vlastním prostoru – domově, uspokojující potřeby, poskytující péči a základní jistoty dětem, Rodina spolu se školou plní významné výchovné funkce, které lze chápat jako komplementární.“* (Průcha, 2009 s. 202)

Nicméně i tato definice postrádá zmínku u sezdanosti páru nebo společné minulosti, proto je nutné zmínit i definici Kramera *„Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoliv mezi blízkými existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde např. o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.“* (In Sobotková, 2007, s. 22).

Lovasová (2006, s. 5) hovoří o rodině jako o malé skupině, která je propojena emočními a právními vazbami v podobě manželství, zejména pak společným životem pohromadě. Uvádí také, že Česká republika nemá právní normu, která by se týkala rodiny, ale upravuje vztahy v rámci manželství, kteréžto instituci poskytuje ochranu.

Souhlasím s Krausem (2008, s. 79), že tradiční kritéria pro rozpoznání rodiny přestávají platit. Přesto, že v minulosti byla rodina základní jednotkou společnosti. Ondrejko (In Vančíková, 2011, s. 117, 118) přesně popsal, proč tomu tak je, tedy že rodina podléhá sociokulturním změnám a její formy se mění podle historických období a různých tradic včetně kulturních a náboženských. Tyto změny přímo souvisí i s funkcemi rodiny. Rodinu tedy nelze chápat jako neměnnou instituci, ale spíš jako něco, co přímo podléhá vlivům okolí.

Většina autorů jako třeba Giddens (1999, s. 160-181), Lovasová (2006, s. 5-6), Kraus (2008, s. 81), se shodují na rozdělení rodiny na nukleární a rozšířenou, přičemž nukleární chápou jako seskupení dvou partnerů (nejčastěji muže a ženy), kteří vychovávají své děti. Ve většině kultur je nukleární rodina chápána jako základní jednotka společnosti, která má zodpovědnost za výchovu svých potomků. (Lovasová, 2006, s. 6). Podle Havlíka (2002, s. 56) je rodina zejména emočním zázemím, tedy oporou a jistotou, měla by stimulovat jeho podněty a prokázat mu uznání a zejména by pro něj měla být bránou pro vstup do společnosti. Pro potřeby moji práce se proto budu dále zabývat nukleární rodinou, která přímo zasahuje svou funkčností vývoj daného jedince, tedy mých respondentů.

3.2 Charakteristika současné rodiny

Kraus (2008) uvádí několik charakteristik, kterými se současná rodina liší od minulosti a ilustruje průběh jejího vývoje.

Probíhá demokratizace uvnitř rodiny. Původně nadřazené postavení muže je nahrazeno rovnoprávností pohlaví, oba rodiče se tedy dělí o stejné povinnosti, ale i práva. Přítomnost rodičů, kteří se vzájemně doplňují, je pro dítě nejideálnějším stavem.

Rodina se stává izolovanější a ubývá sociálních kontaktů s „vnějším světem“. Je to způsobeno odloučením generací v rodině, doslova atomizováním rodin, poklesu významnosti vztahů se sousedy a také jako důsledek technického vývoje, kdy nemusíme kvůli komunikaci s jinými ani opustit stůl.

Rodina se zmenšuje a zvyšuje se počet rodin, která má pouze jednoho rodiče. Tato situace způsobuje, že rodina je méně stabilní vůči vnitřním otřesům.

Probíhá dezintegrace v rodině, proto ubývá počtu hodin, kdy členové rodiny tráví čas spolu, případně vůbec nekomunikují. Rodičovský pár kromě rodinného života navíc ještě provozuje nějakou volno časovou aktivitu vyhrazenou jen pro sebe. Toto je atomizace života v rodině.

Pracovní časová zaneprázdněnost je důsledkem pracovních vztahů dnešní doby, proto rodiče mají málo času na relaxaci a na čas, který by měli trávit s dětmi. Tento problém, pak řeší materialisticky, kdy svým dětem zajišťují přísun konzumního zboží, aby si vykoupili svědomí. To ovšem může přinést prohloubení deviantního chování. O to horší situace v současné době je, že model dnešních rodin vypadá tak, že oba dva rodiče si budují kariéru. To má pak za následek mnohdy rozpad takových soužití, v důsledku nízkého času, který členové rodiny trávili spolu. Ano, je to částečně důsledek emancipace, ale já osobně na ní nevidím nic špatného. Problém leží v době trávené v zaměstnání.

Česká republika má jednu z nevyšších rozvodovostí, rozpadá se prakticky každé druhé manželství. To má za důsledek to, že ročně až 30 000 dětí ztratí každodenní kontakt s jedním z rodičů.

Diferencovanost rodin podle socioekonomické úrovně – mnoho rodin se ocitá v sociálních třídách s nízkými příjmy. Řešením takovýchto problému je dnes běžné pomocí půjčky. Takovýmto rodinám se běžně stává, že jsou v důsledku exekucí sociálně vyloučeni. Děti z takovýchto rodin se často stávají obětí šikany ve škole a v těchto rodinách se často objevují sociálně-patologické jevy.

3.3 Funkce rodiny a jejich poruchy

O tom, jaké jsou funkce rodiny, panuje mezi autory vzácně soulad, jen někteří uvádí funkcí více. Dunovský (1986, s. 9-22), Lovasová (2006, s. 6-7), Vančíková (2011, s. 118-119) a Kraus (2008, s. 81-88) uvádějí, že rodina by měla naplňovat několik funkcí. A to sice biologickou, emocionální, ekonomicko-zabezpečovací, socializačně výchovnou.

3.3.1 Biologicko- reprodukční funkce

Biologická a reprodukční funkce, jak uvádí Kraus (2008, s. 81) je významná pro celou společnost, protože díky ní roste a existuje, bez zabezpečení této funkce se nebude společnost zdárně a stabilně rozvíjet. Podle Krause je tato funkce velmi důležitým prvkem společnosti, zejména kvůli zapojování se členů rodiny do ekonomické sféry skrze své profese. A na druhou stranu jsou členové rodiny spotřebitelé, bez kterých by nemohl existovat volný trh. Proto je stabilita rodin důležitá pro zdravý rozvoj společnosti. Mělo by být v zájmu celé společnosti, aby se rodili děti, které tuto funkci naplní. Také uvádí, že současným trendem ve vyspělých společnostech je spíše vnímat dítě jako kariévní překážku a v rodinách s nižšími příjmy je dítě vnímáno jako luxus. Proto je v zemích prvního světa vidět jasný úbytek dětí. Kraus (2008, s. 81) sice uvádí jako problém, že ženy se stávají matkami v pozdějším věku a lidé zakládají rodinu později, nicméně Dunovský (1986, s.15) naopak kritizuje trend, který byl v naší společnosti před 22 lety, a to sice že lidé zakládali rodiny ve stále mladším věku. Argumentuje, že stále mladší a mladší lidé, nejsou dostatečně sociálně zralí a hrozí riziko nenaplnění funkce jiné, emocionální. Kraus (2008, s. 81) uvádí, že v roce 1999 se narodilo nejméně dětí v České Republice za celé 20. století. Podle Vančíkové (2011, s. 118) tato funkce sehrává klíčovou roli v pokračování celé lidské společnosti.

Dunovský (1986, s. 13, 14) poruchu biologické funkce rodiny charakterizuje jako rodinu, která nemůže mít dítě nebo rodinu, kde se děti z nějakého důvodu rodí poškozené. Problémem také je přivedení na svět dítěte do rodiny, kde jsou velmi nevyhovující životní podmínky. Přesto jde v zásadě o nemožnost nebo nechuť manželů mít dítě. Nemožnost mít dítě, to je otázka medicíny, která v tomto směru velmi pokročila a je schopná z velké části problém v této funkci vyřešit. Problematika odmítání rodičovství souvisí s celou řadou aspektů, které se netýkají fyzicko-biologických obtíží. Jde o aspekty jako je ekonomická situace ve společnosti, osobnostní profil rodičů. Pokud mluvíme o narušení biologické funkce z hlediska ekonomického, je tato funkce tedy těsně spjata s ekonomicko-zabezpečovací funkcí, tedy o jakýsi finanční standart rodiny. Ten se logicky snižuje se zvyšováním počtu potomků a také se zvyšováním intenzity společenských nároků na jejich výchovu.

Narušení biologicko-reprodukční funkce souvisí i s postižením dětí. Postižené dítě přináší pro rodinu řasu komplikací a problémů, zasahuje i fungování rodiny jako celku. Tento problém je proto úzce propojen s funkcí socializačně-výchovnou.

3.3.2 Emocionální funkce

Emocionální funkce je podle Krause (2008, s. 81, 82) naprosto zásadní a nelze ji ničím zastoupit. Charakterizuje tuto funkci jako schopnost poskytovat členům rodiny pocity zázemí, lásky, jistoty, bezpečí a jistoty. Tato funkce je nezastupitelná. Bohužel současným trendem, který trvá od 90. let, je přibývající počet rodin, které tuto funkci plní obtížně nebo neplní vůbec v důsledku časové zaneprázdněnosti. Přibývá také počet dětí deprivovaných nebo týraných. Podle Vančíkové (2011, s. 118) je rodina v rámci funkčního plnění emocionální funkce povina zabezpečit zdravý emoční vývoj všech jejích členů. Dále uvádí, že rodina by měla poskytnout úkryt, před starostmi a frustracemi z veřejného života. Podle Lovasové (2006, s. 6) je náplní této funkce zajištění citového zázemí pro příslušníky rodiny. Považuje ji za nejdůležitější funkci v rodině a tvrdí, že plně ji může zastávat jen rodič. Ovšem tento rodič by měl jistě splňovat podmínky. Měl by být dostatečně zralý, odpovědný a měl by už dokázat a vědět, jak emoční zázemí pro rodinu vytvořit. Dále uvádí, že v dnešní době lze sledovat spíše trend, kdy do popředí vystupují spíše upřednostňování ekonomické funkce.

Dunovský (1986, s. 15) přikládá poruše emocionální funkce zvláštní význam, protože každá porucha této funkce zasahuje funkčnost rodiny, tedy ostatní sféry života uvnitř rodiny, dokonce i ve vztahu ke společnosti. Poruchy v emocionální funkčnosti je zdrojem, pokud není průvodním jevem, většiny rodinných poruch. Ve vztahu k dětem v rodině porucha emočnosti ohrožuje klidnou atmosféru v rodině. Toto ohrožení přichází často v podobě rodinného rozvratu, rozvodu rodičů, nedostatečným zájmem rodičů, v horším případě dovedeným až k opuštění, sociální osíření a týrání. Socializační proces a výchovný proces u dítěte je pak poznamenán ztrátou citového zázemí, pocitu bezpečí a jistoty. Některé poruchy emocionální funkce poznamenávají i funkci biologicko-reprodukční, Dunovský tím míní nezodpovědnost v sexuálním životě, což může vyústit v narození dětí nechtěných nebo geneticky zatížených, u rodičů s vadou genomu, může také vést k narození dítěte do nevhodného a nepřipraveného prostředí.

Podle Lovasové (2006, s. 8) neexistuje věk, kdy by dítě netrpělo rozvratem rodičů, protože dítě je vystaveno stresu soudních řízení, v horším případě je dítě prostředníkem, přes kterého rodiče řeší své problémy.

3.3.3 Ekonomicko-zabezpečovací

Krause (2008, s. 82) na rozdíl od Dunovského (1986, s. 14) tuto funkci označuje jako ochranou nebo jako zaopatřovací funkci. Charakterizuje ji jako zajišťování životních potřeb biologických, hygienických, zdravotních u všech příslušníků nukleární rodiny. Podle něj byl do této funkce před rokem 1990 více zainteresován stát, současný trend je spíše vyžadování větší spoluúčasti rodiny. Týká se do například domova pro seniory, ozdravovny, očkování, spoluúčast na zdravotní péči a podobně. Podle Vančíkové (2011, s. 118), aby rodina úspěšně plnila tuto funkci, musí chránit své členy před jakýmkoliv formami ohrožení včetně zdraví a před sociálně-patologickými jevy.

Dunovský (1986, s. 14) tuto funkci rodiny charakterizuje jako ekonomicko-zabezpečovací a její nefunkčnost, pramení zejména z neschopnosti se zapojit do výrobního (ekonomického) procesu ve společnosti, což vede k neschopnosti zabezpečit pro rodinu dostatek prostředků. Tato dysfunkce je podmíněna i některými specifickými rysy rodič jako vážně psychické poruchy, mentální retardace, alkoholismus, delikvence. Podle něj se tato funkce váže i na emocionální funkci rodiny, skrze sociální jistoty rodiny. Proto každé vážné narušení ekonomicko-zabezpečovací funkce, se váže na poruchy v oblasti emocionální funkce.

Vančíková (2011, s. 119) uvádí, že tato funkce znamená zabezpečení základních materiálních podmínek pro zdravé fungování rodiny.

3.3.4 Socializačně-výchovná funkce

Socializačně-výchovná funkce má náplň podle Kraus (2008), v podobě učení dítěte, jak se přizpůsobovat životu, jak si osvojovat základní návyky. Těžištěm této funkce je tedy připravování potomků na vstup do praktického a dospělého života. Nicméně v současné době tuto úlohu často přebírají vrstevnické skupiny, Kraus dále uvádí, že některé rodiny svalují odpovědnost za výchovu na školu a očekávají, že pomůže změnit chyby, které napáchali sami při výchově. Výchovné styly rozděluje na liberální přístup, kdy je vše dovoleno, hýčká-jící, při kterém je dítě rozmazlováno, perfekcionista, kde rodiče do detailů dítě usměrňují, hypochondrizující styl výchovy, kdy rodiče jsou příliš úzkostliví v otázce zdraví dítěte, autoritativní, protože dítě musí plnit příkazy, které jsou většinou strohé a tvrdé, při kterém je používáno násilí. Za ideální považuje demokratický přístup, který je otevřený diskuzi, nevzdává se odpovědnosti a je založen na partnerství. Podle Vančíkové (2011, s.119) by vý-

sledkem této funkce měl být člověk, který se podílí na společenském blahu, tedy neporušuje společenské normy, přispívá k ochraně společenského řádu.

Dunovský (1986, s.16) považuje ve vztahu k dítěti tuto funkci za nejdůležitější. Základ této funkce spatřuje v péči a zájmu o dítě. Dunovský, také při analýze poruch této funkce rozlišuje tři příčiny. Tedy na objektivní, která není na vůli rodičů závislá a nemohou starat o dítě, na subjektivní, na vůli závislé, kdy nechtějí a třetí je co do vůle rodičů smíšený, rodiče s nedovedou postarat o dítě.

Pokud se rodiče nemohou starat o dítě, je možné hledat příčiny v prostředí, ve kterém žijí, Dunovský tím myslí přírodní katastrofy, uměle znečištěné životní prostředí, atp. Příčiny lze ovšem také nalézt v negativních jevech celé společnosti, tedy války, hladomory, epidemie, nezaměstnanost. A konečně nejtěžší důvody, proč se nemohou rodiče starat o dítě jsou způsobeny smrtí jednoho nebo obou rodičů, chronickým onemocněním jednoho z rodičů nebo invalidita rodičů, apod. Nicméně tyto zmíněné příčiny sice provází nefunkčnost sociálně-výchovné funkce, ale zároveň je většinou svázán se zájmem o dítě.

V případě, že se rodiče nedokážou postarat o dítě, uvádí Dunovský (1986, s.16), příčiny lze dohledat v rodinném systému nebo v osobách rodičů samotných. Jednoduše lze konstatovat, že nefunkčnost této funkce je tak způsobena neschopností zajistit dítěti přiměřený vývoj a uspokojit jeho základní potřeby. Může to být způsobeno nezralostí rodičů, jejich nízkým věkem nebo výjimečnými okolnostmi jako narození dítěte mimo manželství, postižené dítě, rozpad manželství rodičů, apod. A určitě do neschopnosti postarat se o své dítě můžeme zařadit rodiče, někteří se rozhodli ignorovat základní společenské normy. Tato porucha je tedy zejména způsobena neupokojením základních potřeb dítěte. Škála zájmu rodičů o dítě v těchto případech je široká, od nadměrného, přes povrchní, až po úplný nezájem.

V případech, kdy se rodiče nechtějí přijmout odpovědnost za starost dítěte, lze vysledovat zdroj v poruše jejich osobnosti. Tyto poruchy jim pak zabraňují vykonávat správně všechny rodičovské role, kterou od nich společnost očekává. Zájem rodičů o dítě je v tomto případě téměř žádný. Rodiče pak selhali v tom hlavním, ve vztahu ke svému dítěti. Rodiče takto selhávají i ve vztahu jeden k druhému a tím samozřejmě i ke společnosti, kde žijí, protože odmítli normy této společnosti. Tento problém úzce souvisí vyzrálostí obou rodičů. Pokud se nezájem rodičů dostane do takové intenzity, že prospívání dítěte je ohroženo a jeho vývoj

je již velmi narušován, podpora ze strany společnosti mizí a dítě bývá z takovéto rodiny odebráno.

3.4 Pásma funkčnosti rodiny

3.4.1 Funkční rodina

Matoušek (1993, s. 117) chápe funkční rodinu jako lepší synonymum pro spojení normální rodina, harmonická rodina, zdravá rodina, neklinická rodina. Tvrdí, že pro funkční rodinu je typický důraz na východu dětí, která je kladena na první a je také charakteristická i tím, že jsou naplňovány potřeby dospělých členů rodiny. U vnitřních vztahů v rámci funkční rodiny Matoušek (1993, s.119) uvádí, že v ní panuje atmosféra očekávání pozitivního a oplácení pozitivní. Členové rodiny se respektují a berou na sebe ohledy. Uvádí také, že charakteristické pro funkční rodinu je pevná koalice mezi rodiči, která nemůže být narušena vnějšími vlivy. Komunikační styl ve funkční rodině klade důraz na individualitu, tedy každý mluví sám za sebe. Promluvy jsou jasné, přímé adresné. Komunikace je živá a aktivní, plná dialogů, dynamická a na sebe navazující. Rodina je otevřena novým nápadům a pro nové řešení nastalých problémů. Komunikace v rámci funkční rodiny se také vyznačuje tím, že je v ní hodně humoru. Realita se v rodině nezkrusuje, je interpretována pod vlivem rodinných tradic, které pomáhají rodině vytvořit hodnoty. Ve funkčních rodinách je pozitivní atmosféra, ve které si jednotliví členové dávají najevo potěšení ze vzájemné přítomnosti. Provoz v domácnosti popisuje Matoušek (1993, s.120) jako bezproblémový a bez velkých a častých hádek. Závažné problémy řeší rodiče společně, ale s tím, že i přes rozdílné názory se oba budou držet dohodnutého řešení. Funkční rodiny jsou v některých případech do rozhodování o problému schopny zapojit i dítě a je brán ohled na jeho názor.

Dunovský (1999, s. 106) stručně označuje funkční rodinu jako celek, který je v podstatě intaktní, ve kterém je zajištěn dobrý vývoj dítěte v jeho prospěch.

Podle Dunovského (1999, s. 106), je funkčních rodin v populaci až 85%. Mazúchová (2010, s.83) uvádí ve své slovenské studii, která probíhala v dětské ambulanci, 80,2% funkčních rodin z celkového počtu 795 respondentů. Mazúchová použila stejný typ dotazníku jako Dunovský.

3.4.2 Problémová rodina

Dunovský (1999, s. 108) navíc ještě vyčleňuje mezistupeň mezi funkční a dysfunkční rodinou a to problémovou rodinu. Označuje tak rodiny, ve kterých se vyskytují závažnější poruchy některých nebo všech funkcí, které ovšem vážněji neohrožují stav ani rodinného systému, ani dítěte. Rodina je schopná problém řešit vlastními silami nebo krátkodobě kompenzovat pomocí vně systému rodiny.

Podle Dunovského (1999, s. 109) se takových rodin v populaci vyskytuje okolo 12 – 13%. Mazúchová (2010, s. 83) uvádí ve své slovenské studii, která probíhala v dětské ambulanci, 14,3% problémových rodin.

3.4.3 Dysfunkční rodina

Matoušek (1993, s.119) uvádí, že pro dysfunkční rodinu, kterou uvádí také pod synonymem klinická, je typická vnitřní napětí v rámci atmosféry v rodině, které je spojováno s očekáváním nepříjemných událostí. Na chování, které v této rodině vyhodnoceno jako nepřátelské, je typická reakce ve formě razantní odvety nebo (někdy předstíranou) kapitulací. Potřeby a touhy členů rodiny jsou přijímány jako nelegitimní a nepřijatelné. Běžným jevem v těchto rodinách bývají mocenské boje, které mohou vést až k roztržení rodiny na dva tábory. V takto dysfunkční rodině se netoleruje zaváhání a obě strany vyžadují poslušnost a loajalitu. Vytváření koalic působí velmi zhoubně na rodinu, protože mnohdy překračuje generační hranici, tedy dítě se může spojit s jedním rodičem proti druhému. Podle Matouška (1993, s.120) je typické pro disfunkční rodinu se vyhýbání odpovědnosti všech nebo naopak ji všechno chce pojmout člen rodiny, který ji neunes. V dysfunkčních rodinách se ve vztazích projevují známky distancovanosti a neangažovanosti. Komunikace v dysfunkčních rodinách je příznačná obsahem spousty protimluvů, zmatků, nedorozumění a neurčitých vyjádření. Typické je taky stereotyp komunikaci, rodina se totiž drží zaběhnutých způsobů a neodvažuje se hledat nové způsoby v komunikaci. Hodnoty a aspekty skutečnosti, které nevyhovují rodinnému pojetí světa jsou označeny za zbytečné. Tento neměnný stav je udržován promluvy a pověrami o jednotlivých členech rodiny, tak o lidech mimo rodinu. Typický rytmus komunikace dysfunkční rodině se vyznačuje vzorcem promluva – ticho – promluva – ticho. Promluvy poté mohou působit až dojmem monologu. Motivace členů rodiny komunikovat

bývá nízká, v rodině se může objevovat postava s vůdcovskými atributy, jež chrání rodinná pravidla a která celou komunikaci v rámci rodiny řídí, zbylí členové rodiny přikyvují a souhlasí. Typické je, že jen občas se někdo agresivně postaví rodinné autoritě.

Sobotková (2007, s. 33) pohlíží na dysfunkční rodinu obecněji, podle ní se jedná o rodinu, v níž jeden nebo více členů projevuje maladaptivní chování, tedy nezdravé chování. Následně uvádí několik charakteristik pro dysfunkční rodinu: popírání, co neřešení problémů, chybějící intimita, vzájemné obviňování, rigidní role, potlačování osobní identity na úkor rodinné identity, nenaplněné potřeby členů rodiny v důsledku rodinného systému, nejasná komunikace mezi členy rodiny, chybějící pravidla a práva. Dysfunkční rodina může (ale ne nutně) produkovat individuální psychopatologii, např. užívání drog, asociální chování nebo neurotické obsese. Tyto psychopatologie jednotlivých členů rodiny zpětně negativně ovlivňují fungování rodiny.

Podle Dunovského (1999, s. 108) jsou dysfunkčními rodinami takové rodinné systémy, ve kterých se vyskytují závažnější poruchy některých nebo všech funkcí, které ovšem vážněji ohrožují a poškozují rodinu jako celek a zejména vývoj a prospěch dítěte. Tyto poruchy není rodina schopna zvládnout vlastními silami. Pro zlepšení je tedy nutné pomoci z vnější. Většinou jde o řadu opatření, známé jako sanace rodiny.

Dunovský uvádí (1999, s. 108), že se takových rodin objevují v populaci pouhá 2%. Mazúchová (2010, s.83) uvádí ve své slovenské studii, která probíhala v dětské ambulanci, 2% dysfunkčních rodin.

3.4.4 Afunkční rodina

Podle Dunovského (1999, 108) jsou afunkčními rodinami takové systémy, kde rodina přestává plnit svůj základní úkol a závažně škodí dítěti, nebo dokonce i ohrožuje jeho existenci. Jsou vážně narušeny téměř všechny funkce. Sanace rodiny je zbytečná. Jediné řešení, které může nezletilému dítěti v této situaci pomoci je přemístit jej do náhradní rodiny.

Dunovský uvádí (1999, s. 109), že se takových rodin v populaci až 0,5%. Mazúchová (2010, s.83) uvádí ve své slovenské studii, která probíhala v dětské ambulanci, 2% problémových rodin.

3.5 Dotazník funkčnosti rodiny vypracovaný Jiřím Dunovským

Jiří Dunovský (1999, s. 106 - 109) se rozhodl, že sestaví diagnostický dotazník, který by mohl zjistit, charakterizovat a kvantifikovat poruchy ve funkcích rodiny.

Metoda, která zjišťuje úroveň funkčnosti rodiny se opírá o hodnocení osmi diagnostických kritérií: složení rodiny, stabilita rodiny, její sociálně ekonomická funkce (vycházející z věku, rodinného stavu, vzdělání, zaměstnání rodičů a z příjmu bydlení rodiny), dále osobnost rodičů (jejich zdravotní i psychický stav a úroveň jejich společenské adaptace, osobnost sourozenců dítěte a zejména zájem o dítě a péče o ně).

Pro hodnocení jednotlivých kritérií je stanovena pěti a třibodová škála, podle níž se jednotlivá kritéria dle standardního popisu hodnotí způsobem, který uděluje body přímo úměrně dysfunkci dané oblasti. Čím větší dysfunkce, tím více bodů.

Kritériím, které mají bezprostřední návaznost na vznik poruchy rodiny či ji vyvolávají, je určena škála pětibodová, tedy 0 – 4 body. Jedná se o sociálně ekonomickou situaci rodiny, osobnost rodičů, zájem o dítě a péče o něj.

Kritériím, která situaci rodiny nebo její poruchu spíše popisují nebo charakterizuje, je určená škála třibodová, tedy 0 – 2 bodů. Jedná se o složení rodiny, stabilita rodiny, sourozenci dítěte a osobnost vyšetřovaného dítěte a jeho fyzický stav.

Konečné vyhodnocení dotazníku spočívá v součtu všech ohodnocených kritérií. Rozsáhlé ověření této metody umožnilo autorovi definovat čtyři základní pásma funkčnosti rodin a jejich případných poruch. Jednotlivá pásma a jejich popis jsem vymezil v předchozí kapitole. Pásma se po sečtení bodů stanovují takto:

Pásmo 0 – 4 bodů představuje funkční rodinu. Výsledky rozsáhlého výzkumu uvádí, že takových rodin je ve společnosti 85%.

Pásmo 5 – 9 bodů představuje problémovou rodinu. Výsledky rozsáhlého výzkumu uvádí, že takových rodin je ve společnosti 12 - 13%.

Pásmo 10 – 14 bodů zahrnuje rodiny dysfunkční. Výsledky rozsáhlého výzkumu uvádí, že takových rodin je ve společnosti 2%.

Pásmo 15 – 24 bodů zahrnuje rodiny afunkční. Výsledky rozsáhlého výzkumu uvádí, že takových rodin je ve společnosti 0,5%.

Dnes se dotazník funkčnosti rodiny nepoužívá jen pro výzkumné účely, ale jeho přínos je i velmi praktický. Využívá se dnes jako diagnostický prvek při preventivních prohlídkách u pediatriů. Jeho rozšíření do oblasti sociálních věcí přináší společnosti výhodu jednoho nástroje, který lze uplatnit v celé společnosti pro diagnostiku rodin a jejich případných poruch.

S pomocí tohoto dotazníku pracovala ve svém výzkumu i Mazúchová (2010, s.83). Její dotazníkové šetření probíhalo s pacienty dětské ambulance, odpovědělo 795 respondentů. Její výzkum se odehrál na území Slovenské republiky. Výsledky jejího výzkumu byli následující:

V pásmu funkční rodiny skončilo 85% respondentů.

V pásmu problémové rodiny skončilo 12 - 13% respondentů.

V pásmu rodiny dysfunkční skončilo 2% respondentů.

V pásmu rodiny afunkční skončilo 0,5% respondentů.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Výzkum jsem na počátku začal orientovat směrem k ověření, zda existuje problém ve funkčnosti rodin skinheads, pokud autoři v odborné literatuře, jako například Smolík, se domnívají, že subkultura nahrazuje rodinu. Smolík neuvedl žádný odkaz na zdroj výzkumu, což se pro mne stalo později inspirací. Je-li tomu opravdu tak, že subkultury nahrazují rodinu, proto by mohla existovat porucha funkčnosti jejich rodin, která by mohla být čtenější, než u zbytku populace. Takto bych mohl potvrdit nebo vyvrátit tuto domněnku. Na základě osobních zkušeností z této subkultury jsem se v uvažování spíše klonil k myšlence, že problémy ve funkčnosti existují. Přesto jsem si dával pozor, aby přání nebylo otcem myšlenky, tedy abych zůstal po celou dobu nestranný. Pokud problémy naleznou, a budu schopný určit jejich míru, budou Smolíková slova potvrzena.

V teoretické části práce jsem proto rozebíral pojem subkultura, její konkrétní projev v podobě skinheads, rodinu a její funkce a pásmo její funkčnosti. Využil jsem ke studiu této problematiky odborné literatury, která mi pomohla vést tento výzkum.

Kvůli správnému postupu při vypracovávání výzkumu, jsem se opíral o knihu *Metody pedagogického výzkumu*, které napsal Chráska (2007).

4.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem této práce je zjistit poruchy funkčnosti rodin v rámci subkultury skinheads.

Výzkumný problém byl zvolen na základě prostudované literatury. Podrobně jsem se roze-psal o svých zjištěných v teoretické části práci, kde jsem uvedl jednotlivé funkce rodiny a pásma funkčnosti rodiny, pomocí nichž lze diagnostikovat poruchu funkčnosti.

4.2 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jaké funkce rodiny jsou nejčastěji problematické u členů subkultury skinheads a zda se nějak liší od běžné populace.

4.3 Výzkumná otázka

Jaká je funkčnost rodin příslušníků subkultury skinheads v porovnání s běžnou populací?

4.4 Metodologie výzkumu

Rozhodl jsem se vzhledem k povaze mého výzkumného problému zvolit kvantitativní druh výzkumu. Vzhledem k povaze výzkumu, hodlám využít metody dotazníku, který je pro tento typ zkoumání praktický. Téma funkčnosti rodiny je citlivá záležitost a rozhovor by nemusel respondentům připadat atraktivní, nemusel bych získat přesné informace. Proto jsem se rozhodl dopřát respondentům soukromí, mají proto možnost anonymně odpovědět, aniž bych musel znát jejich identitu.

Kvalitativní výzkum je typický prací s čísly, které se zpracují matematicky. Výsledné informace tak můžeme sčítat, vyjádřit je v procentech, atd. U kvantitativního výzkumu si cením zejména jeho schopnosti precizně vyjádřit údaje ve výzkumu v podobě čísel. (Gavora, 2010, s. 35)

Další výhodou kvantitativního výzkumu je mnou zvolená forma dotazníku. (Gavora, 2010, s. 121) uvádí, že dotazník je nejvyhledávanější metoda výzkumu, pomocí níž lze získat od značného množství respondentů za krátký čas velké množství formací.

Vzhledem k povaze výzkumu a problematickému hledání členů subkultury skinheads, kteří se scházejí zejména na koncertech, což vzhledem k povaze těchto akcí není místo vhodné pro rozdávání dotazníků, jsem se rozhodl realizovat pomocí serveru www.vypln.to. Server www.vypln.to nabízí možnost vytvoření dotazníku a jeho následného vyhodnocování, bez nutnosti použít čárkovací metodu. Navíc jeho velká výhoda je časová nenáročnost pro respondenta.

Žádost o vyplnění dotazníku jsem umístil na internetové stránky a diskuzní fóra, která souvisí se subkulturou skinheads: www.outlaw.cz, skins.blog.cz, skinread.wz.cz, punkuj.com které se zaměřují na tuto subkulturu. Na sociální síti facebook jsem také oslovil české skinheady v několika diskuzních skupinách, konkrétně Skins – nás nezastaví, SHARP – skinheadi proti rasovým předsudkům, Skinheads Cz/Sk.

Dotazník byl na k dispozici respondentům na vyplnění od 5.7. 2013 do 2. 8. 2013.

4.5 Výzkumný soubor

Můj výzkumný soubor jsou lidé hlásící se k subkultuře (nerasistických) skinheads. Výzkumný soubor tvoří 61 respondentů, tento soubor je tvořen výhradně muži ve věku 18 až 25 let.

Skinheads se vyznačují dodržováním nošením specifických kusů oblečení a poslechem hudby, se kterou je subkultura pevně svázaná. Mezi oblíbené módní značky skinheadů patří Lonsdale, Fred Perry a Ben Sherman. Skinheadi poslouchají hudbu převážně z žánrů Oi!, ska, reggae a hardcore. Jsou typičtí nošením specifických módních doplňků, jako jsou kšandy a pracovní boty značky Dr. Martens. Svě jméno si vysloužili díky svému účesu, respektive jeho absenci, protože si vyholují hlavy. Jejich historie je pevně svázána s karibskou hudbou a afro-karibskými přistěhovalci. Přistěhovalci z Jamajky silně ovlivnili subkulturní image skinheadů, stejně jako jejich nadšení pro karibskou hudbu. Proto skinhead nemůže být rasis-ta nebo nacionální socialista. Popírali by své vlastní kořeny. Tuto subkulturu jsem si vybral zejména proto, že má špatnou pověst, samotní autoři o ní nelichotivě píšou a mohlo by být přínosné zjistit,

Výběr mého výzkumného souboru byl záměrný, z důvodu problematického kontaktování respondentů. Skinheadů u nás není mnoho a náhodný výběr by byl nad mé možnosti.

4.6 Zpracování dat

Pro výzkum a sběr dat jsem použil dotazník, který vypracoval Jiří Dunovský. Tento dotazník je v příloze jeho knihy *Dítě a poruchy rodiny*. Přesný popis tohoto dotazníku a práce s ním jsem popsal v teoretické části mé práce. Tento dotazník jsem si upravil a zjednodušil jeho formu, aby byly otázky srozumitelné i laikovi. Musel jsem upustit od části jednoho kritéria, které stanovil Dunovský (1999, s. 109) ve svém dotazníku, a to osobnost respondenta. Nepovažuji za objektivní, aby si respondent stanovoval sám sobě diagnózu. Spokojil jsem se tedy s popisem jeho fyzického stavu. Dotazník jsem umístil na server www.vyplnto.cz jsem již nemusel používat čárkovací metodu. Údaje jsem zpracoval ještě v programu Excel, kde jsem vytvořil tabulky, do nichž jsem pak zanesl relativní četnosti.

4.7 Výsledky a jejich interpretace

Otázka č. 1: Jaké je složení tvé rodiny, ve které jsi vyrůstal?

Tab. 1 – Složení rodiny

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Úplná rodina	37	60,65%	0
B	Neúplná rodina	13	31,31%	1
C	Doplňená	10	16,39%	2
D	Náhradní	0	0%	2
E	Družská	2	3,28%	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 2: Která z těchto charakteristik nejlépe sedí na tvou rodinu?

Tab. 2 – Stabilnost rodiny

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Pevná stabilita	57	88,52%	0
B	Narušená stabilita	4	11,48%	1
C	Rozvrácená	0	0%	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 3: Jaký byl věk tvých rodičů, při tvém narození?

Tab. 3 – Věk rodičů

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	20-35 let	49	80,33%	0
B	18-19 let	11	18,03%	1
C	36 – 50 let	1	1,63%	2
D	Méně než 18 let	0	0%	2
E	Více než 50 let	0	0%	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 4: Považuješ se za člena subkultury skinheads, tedy subkultury, která navázala na odkaz rude boys a mods, jejíž kořeny se dají vysledovat do roku 1969?

Tab. 4: Kontrolní otázka

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
A	Ano	61	100%
B	NE	0	0%
	Celkem	61	100%

Otázka č. 5: Sympatizuješ s fašismem nebo nacionálním socialismem, popřípadě s nějakou rasovou teorií?

Tab. 5: Další kontrolní otázka

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
A	Ano	0	0%
B	Ne	61	100%
	Celkem	61	100%

Otázka č. 6: Vzdělání tvého otce je jaké?

Tab. 6: Vzdělání otce

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Vysokoškolské	3		0
B	Středoškolské	41		1
D	Učební obor	17		2
E	Základní	0		3
F	Bez vzdělání	0		4
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 7: Vzdělání tvé matky je jaké?

Tab. 7: Vzdělání matky

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Vysokoškolské	8		0
B	Středoškolské	44		1
C	Učební obor	9		2
D	Základní	0		3
E	Bez vzdělání	0		4
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 8: Jakou práci vykonává tvá matka? Pokud žiješ v neúplné rodině a matka není přítomna, prosím nehodnot'.

Tab. 8: Zaměstnání matky

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Kvalifikovaná	32		0
B	Nekvalifikovaná	25		1
C	Bez zaměstnání	4		2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 9: Jakou práci vykonává tvůj otec? Pokud žiješ v neúplné rodině a otec není přítomný, prosím nehodnot'.

Tab. 9: Zaměstnání otce

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Kvalifikované	53	86,89%	0
B	Nekvalifikované	5	8,2%	1
C	Bez zaměstnání	3	5,02%	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 10: Jaký je rodinný stav tvých rodičů?

Tab. 10: Rodinný stav rodičů

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Rodiče jsou manželé a žijí se sled. dítětem v prvním manželství	37	60,65%	0
B	Rodiče jsou manželé a jeden z nich byl 1 x ženat (vdaná)	7	8,2%	1
C	Rodiče jsou manželé, oba již byli v jednom manž., svobodný rodič, žije bez partnera	17	27,87%	2
D	Rodiče jsou manželé, alespoň jeden z nich prošel již 2 x manžel.	0	0%	3
E	Rodiče jsou manželé, nežijí spolu, rodiče jsou manželé, alespoň jeden z nich byl více než 3 x ženat, jeden či oba rodiče jsou v manželství s jiným partnerem, žijí však spolu	0	0%	4
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 11: Jaký je příjem vaší rodiny?

Tab. 11: Příjem rodiny

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	2x vyšší než životní minimum	56	91,8%	0
B	Vyšší než životní minimum	5	8,2%	1
C	Na úrovni životního minima a níže.	0	0%	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 12: Má váš byt základní příslušenství?

Tab. 12: Příslušenství bytu

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Základní příslušenství	60	98,36%	0
B	Částečně základní příslušenství.	1	1,64%	1
C	Má společné základní příslušenství,	0	0	2
D	Nemá základní příslušenství.	0	0	3
E	Žádné byt. prostory nebo podnájem.	0	0	4
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 13: Jak by si popsal charakter vašeho bydlení? Zajímá mne poměr osob na obývací místnost.

Tab. 13: Charakter bydlení

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	1 osoba nebo méně na obývací místnost	57	93,44%	0
B	1–2 osoby na obýv. místnost	4	6,56%	1
C	1–2 osoby při soužití 2 generací na obýv. místnost	0	0%	2
D	Více než 2 osoby na obýv. místnost	0	0%	3
E	Více než 2 osoby při soužití dvou generací na obýv. místnost	0	0%	4
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 14: Jaké je vybavení vašeho bytu?

Tab. 14: Vybavení bytu

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Velmi dobré	61	100%	0
B	Dobré	0	0%	1
C	Podprůměrné	0	0%	2
D	Nedostatečné	0	0%	3
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 15: Jak vnímáš osobnost tvé matky?

Tab. 15: Osobnost matky

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Vyrovnaná	56	91,8%	0
B	Nevyrovnaná	5	8,2%	1
C	Patologická	0	0%	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 16: Jak vnímáš osobnost tvého otce?

Tab. 16: Osobnost otce

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Vyrovnaný	60	98,36%	0
B	Nevyrovnaný	1	1,63%	1
C	Patologický	0	0%	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 17: Máš sourozence a jak s ním vycházíš?

Tab. 17: Osobnost sourozence

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Bez problému	46	75,4%	0
B	Problematická	15	24,59%	1
C	Velmi problematická	0	0	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 18: A co tvůj fyzický stav?

Tab. 18: Fyzický stav respondenta

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Jsem tělesně zdravý.	61	100%	0
B	Jsem chronicky nemocen.	0	0%	1
C	Jsem fyzicky handicapovaný.	0	0%	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 19: Jak vnímáš zájem rodičů o tebe?

Tab. 19: Zájem rodičů

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet bodů za odpověď
A	Opravdový	54	88,52%	0
B	Formální	7	11,48%	1
C	Žádný	0	0%	2
	Celkem	61	100%	

Otázka č. 20: Jsi muž nebo žena?

Tab. 20: Muž nebo žena?

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
A	Muž	61	61%
B	Žena	0	0%
	Celkem	61	100%

Otázka č. 21: Kolik je ti let?

Tab. 21: Věk

Odpověď	Popis odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
A	0 – 14	0	0%
B	15 – 17	0	0%
C	18 – 25	61	61
D	26 – 35	0	0%
E	36 – 50	0	0%
F	50 a více	0	0%
	Celkem	61	100%

Funkčnost rodiny v rámci subkultury skinheads

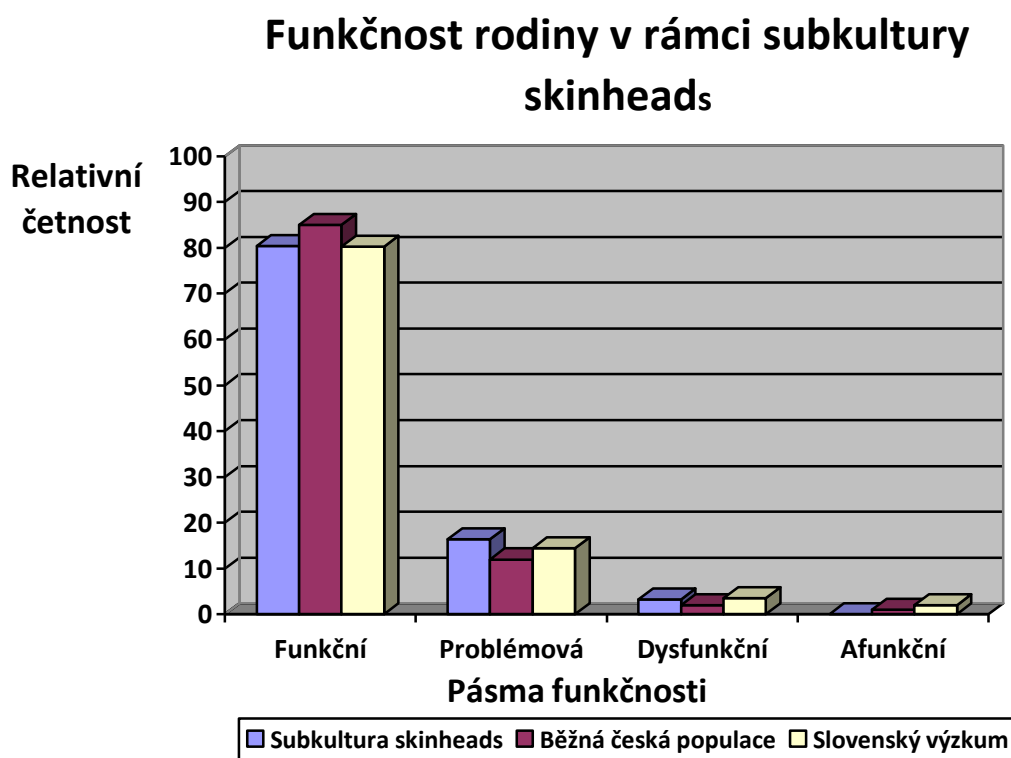
Tab. 22: Funkčnost rodiny v rámci subkultury skinheads

Pásmo funkčnosti	Absolutní četnost v rámci subkultury skinheds	Relativní četnost v rámci subkultury	Relativní četnost v rámci české populace	Relativní četnost ve slovenském výzkumu
Funkční	49	80,33%	85%	80,2%
Problémová	10	16,4%	12%	14,3%
Dysfunkční	2	3,28%	2%	3,5%
Afunkční	0	0	1%	2%
Celkem	61	61	100%	100%

Do funkčního pásma funkční rodiny se dostalo 80,33% respondentů, což je asi o 5% méně, než v běžné populaci, ve které je 85% rodin ve funkčním pásmu. Pokud vezmu v úvahu malý počet respondentů, shledávám výsledky velmi podobné. V porovnání se slovenským výzkumem, je zřejmé, že se tomuto číslu více přiblížili naši respondenti. V pásmu funkčním rodiny neshledávám nic překvapujícího a konstatuji, že se členové subkultury skinheads se liší jen mírně od zbytku společnosti.

Podobně je na tom problémové pásmo problémové, do kterého bylo zařazeno 16,4% respondentů ze subkultury skinheads. V běžné české populaci je 12% rodin v pásmu problémovém. Respondenti se liší pouze o 4,4%. Oproti slovenskému výzkumu se naopak liší pouze o 2,1%.

Dysfunkční pásmo se liší o pouhé 1% oproti běžné populaci, nenašel se žádný respondent z dysfunkčního pásma. Téměř totožný výsledek

Obr. 1: Tabulka funkčnosti rodiny v rámci subkultury skinheads

4.8 Vyhodnocení výzkumné otázky

Jaká je funkčnost rodin příslušníků subkultury skinheads v porovnání s běžnou populací?

Cílem výzkumu bylo vyhodnotit, jaká je funkčnost rodiny v rámci subkultury skinheads a zda se liší funkčnosti v běžné populaci. Funkčnost rodiny subkultury skinheads v pásmu funkčním byla 80,33%, což je oproti 85% funkčních rodin v běžné populaci pro mne neočekávaný malý rozdíl. Přesně 4,67%. Proto můžu konstatovat, že se počet funkčních rodin v rámci subkultury skinheads příliš neliší od zbytku populace. Je mírně snížený. Velmi se blíží výzkumu, který proběhl na Slovensku, tam bylo mezi respondenty 80,2% respondentů z pásma funkčních rodin. Skinheadi v tomto směru nejsou nijak výjimeční.

V oblasti problémového pásma byli výsledky obdobné, mezi skinheady bylo 16,4% problémových rodin, oproti tomu v běžné populaci jich je 12%. Mezi skinheady je tedy o 4,4% více problémových rodin, než v běžné populaci. Ve Slovenském výzkumu bylo 14,3% respondentů z problémových rodin. Skinheadi tedy mají blíže k respondentům ze Slovenska, než z České republiky. Nicméně tento rozdíl 4,4% je tak malý, že vzhledem k malému počtu

respondentů je téměř zanedbatelný. Velký rozdíl v pásmu problémových rodin oproti běžné populaci není.

Dysfunkčních rodin bylo mezi respondenty 3,28%. Toto číslo je o pouhých 1,28% vyšší, než v běžné populaci. Skinheadi nejsou v tomto směru také nijak vyjímeční, oproti zbytku populace.

V oblasti afunkčního pásma je také rozdíl jednoho procenta. Také ani zde jsem neprokázal rozdíl, oproti běžné populaci.

Mohu konstatovat, že skinheadi mají stejné funkční problémy v rodinách, jako zbytek populace, nijakým zvláštním způsobem nevyčnívají. Toto potvrdil můj výzkum.

4.9 Doporučení pro praxi

Moje práce je určen pro laickou veřejnost, která se zajímá o subkultury a o rodinu, rozhodně není určena odborníkům, vzhledem k malému vzorku respondentů. Výsledek výzkumu konstatoval, že nebyly zjištěny žádné velké funkční rozdíly, oproti běžné populaci. Možná má práce přispěje trochu k zbourání mýtů o skinheadech. Zdá se tedy, že skinheadi jsou úplně stejně průměrný, jako zbytek populace.

ZÁVĚR

V průběhu práci na teoretické části jsem mohl nahlédnout do spousty zajímavých a poučných publikací a seznámit se s novými autory, zejména, co se subkultur týče. Nejzajímavější a nejpodnětnější informace jsem použil pro tuto práci. Přínosem pro mne byli zejména informace z oblasti funkčnosti rodin, přišli mi také nejzajímavější.

Praktická část vycházela z teoretické části a použila dotazník sestavený Jiřím Dunovským. Cílem mé práce bylo zjistit stav funkčnosti v rodinách skinheadů a jestli se nějakým způsobem liší od zbytku společnosti. Velmi příjemným zjištěním bylo, že nikoliv. Skinehadi mají stejné problémy v rodinách, jako zbytek společnosti.

Subkultury, a subkultura skinheads obzvlášť jsou zajímavým materiálem pro studium, už jen díky své neobvyklosti a na subkulturu relativně dlouhé historii, Vždyť ve svých těžkých botách Dr. Martens šlapou po světě už od roku 1969! Na subkultury jako takové může být nahlíženo z mnoha úhlů, mohou být studovány, posuzovány, ale je očividné, že to je živelné prostředí, které se velmi mění. To je týká určitě i subkultury skinheads, která si prošla divokým vývojem a stále to v ní ještě vře.

Podle výzkumu, který jsem provedl mohu konstatovat, že výzkum nepotvrdil moje předpoklady. Nebylo prokázáno, že mnohé funkce jejich rodin jsou zasaženy. Navíc v dnešní technologické době není problém si najít internetové stránky, kde se mladí lidé mohou vzdělat, jak vypadá skinhead, nakoupit správné oblečení, chodit na správné koncerty, říkat správné názory a být přijat. Dnes již není subkultura skinheads pro jakousi dělnickou třídu nebo spodinu. Naopak, reflektuje běžný vzorek populace. Mě osobně skinheads pomohli zesílit, nabídli mi možnost poznat důvěru a vlastní sílu, když mi bylo necelých 16 let. Ale zároveň i omezení, které sebou přináší. Člověk musí přijímat hodnotová pravidla, jinak hrozí, že bude se subkultury vyobcován, podobně jako se stalo kdysi mods, kteří odešli na univerzity. Subkultury následují trendy v naší rodině. Myslím si, že moje práce by mohla být přínosem pro ty organizace, které pracují s mládeží, věnují se problémovým rodinám a také pro ty, kteří se zajímají hlouběji o problematiku subkultur. Mohla by jim otevřít oči a přestat se na skinehady dívat s předsudky, jsou stejní jako všichni ostatní.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Interkulturní vzdělávání. Editor Jan Buryánek. Praha: Člověk v tísni, 2005, 169 s. ISBN 80-903-5105-0.
- [2] DUNOVSKÝ, Jiří. Dítě a poruchy rodiny. 1. vyd. Praha: Avicenum, zdravotnické nakladatelství, 1986. Hálkova sbírka pediatrických prací, 37. ISBN 14-225-87.
- [3] DUNOVSKÝ, Jiří. Sociální pediatrie: vybrané kapitoly. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1999, 279 p. ISBN 80-716-9254-9.
- [4] FROMM, Erich. Anatomie lidské destruktivity: můžeme ovlivnit její podstatu a následky?. Překlad Bedřich Placák. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997, 520 s. ISBN 80-710-6232-4.
- [5] GAVORA, Peter. Tvorba výskumného nástroja pre pedagogické bádanie: k otázkám sociální pedagogiky. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2012, 119 s. ISBN 978-80-10-02353-0.
- [6] GIDDENS, Anthony. Sociologie: k otázkám sociální pedagogiky. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, 594 s. ISBN 80-720-3124-4.
- [7] HAVLÍK, Radomír. Úvod do sociologie. 4. vyd. Překlad Vladimír Jůva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2003, 128 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-246-0381-0.
- [8] HEBDIGE, Dick. Subkultura a styl: k otázkám sociální pedagogiky. 1. vyd. Praha: Dauphin, 2012, 239 s. ISBN 978-807-2721-979.
- [9] CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [10] Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Editor Blahoslav Kraus, Věra Poláčková. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2001, 199 s. ISBN 80-731-5004-2
- [11] KOLÁŘOVÁ, Marta, Anna ORAVCOVÁ a Petra STEJSKALOVÁ. Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011, 264 s., [8] s. obr. příl. Knižnice Sociologické aktuality, sv. 24. ISBN 978-807-3301-941.

- [12] KRAUS, Blahoslav. Středoškolská mládež a její svět na přelomu století: základy kvantitativního výzkumu. Brno. 2006: Grada Publishing, 2007, 156 s. ISBN 80-731-5125-1.
- [13] KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-807-3673-833.
- [14] KING, John. Skinheadi. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2009, 303 s. ISBN 978-80-7381-660-5.
- [15] LOVASOVÁ, Lenka. Rodinné vztahy. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, 32 s. ISBN 80-869-9166-0.
- [16] MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1993, 124 p. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 3. ISBN 80-901-4247-8.
- [17] MARSHALL, George. Spirit of '69: a skinhead bible. 2nd ed. Dunoon: George Marshall, 1994, 176 str. ISBN 18-989-2710-3.
- [18] MARSHALL, George. Skinhead nation. Dunoon: S.T. Publishing, 1996, 156 s. ISBN 18-989-2745-6.
- [19] MAZÚCHOVÁ, Lucia. Posúdenie funkčnosti rodín a vplyvu rizikových faktorov ako prevencie CAN syndrómu u detí a úloha ošetrovateľstva. Profese on-line [online]. 2010, roč. 3, č. 2, s. 12 [cit. 2013-08-10]. ISSN 1803-4330. Dostupné z: http://profeseonline.upol.cz/upload/soubory/2010_02/mazuchova_04_09_tisk-1.pdf
- [20] Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. 1. vyd. Editor Miroslav Mareš. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 2001, 157 s. Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 22. ISBN 80-210-2741-X.
- [21] ONDREJKOVIČ, Peter. Sociálna patológia: dôsledky pro člověka. 3. dopl. a preprac. vyd. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV, 2009, 577 s. Studie (Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav), sv. č. 22. ISBN 978-802-2410-748.
- [22] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8.
- [23] SMOLÍK, Josef. Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.

[24] SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-736-7250-2.

[25] VANČÍKOVÁ, Katarína. Výchova a spoločnosť: Kapitoly ze sociológie výchovy. 1., Banská Bystrica, 2011, 163 s. ISBN 9788055701851.

[26] WHITE, Timothy. Oheň v dlaních: Život Boba Marleyho. 1. vyd. Ostrava: Votobia, 1998, 476 s. ISBN 80-7220-014-3.

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 – Složení rodiny	45
Tab. 2 – Stabilita rodiny	45
Tab. 3 – Věk rodičů	46
Tab. 4: Kontrolní otázka	46
Tab. 5: Další kontrolní otázka	47
Tab. 6: Vzdělání otce	47
Tab. 7: Vzdělání matky	48
Tab. 8: Zaměstnání matky	48
Tab. 9: Zaměstnání otce	49
Tab. 10: Rodinný stav rodičů	50
Tab. 11: Příjem rodiny	51
Tab. 12: Příslušenství bytu	52
Tab. 13: Charakter bydlení	53
Tab. 14: Vybavení bytu	54
Tab. 15: Osobnost matky	54
Tab. 16: Osobnost otce	55
Tab. 17: Osobnost sourozence	55
Tab. 18: Fyzický stav respondenta	56
Tab. 19: Zájem rodičů	56
Tab. 20: Muž nebo žena?	57
Tab. 21: Věk	57
Tab. 22: Funkčnost rodiny v rámci subkultury skinheads	58

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Tabulka funkčnosti rodiny v rámci subkultury skinheads	59
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

Příloha P II: Dunovského dotazník funkčnosti rodiny

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

1. Jaké je složení tvé rodiny, ve které jsi vyrůstal?

- A) Jsem z úplné rodiny, tedy oba moji biologičtí rodiče spolu žijí v manželství.
- B) Jsem z neúplné rodiny, žiji pouze s jedním biologickým rodičem.
- C) Jsem z doplněné rodiny, tedy žiji pouze s jedním biologickým rodičem a jeho partnerem (partnerkou).
- D) Jsem z náhradní rodiny, moji rodiče mne adoptovali nebo žiji s pěstouny.
- E) Jsem z rodiny družské, žiji s oběma rodiči, ale nežijí v uzavřeném manželství.

2. Která z těchto charakteristik nejlépe sedí na tvou rodinu? Tyto charakteristiky se týkají stability vaší rodiny. Stabilita odráží vztahy ve vaší rodině.

- A) Pevná stabilita, vztahy v mé rodině mezi jednotlivými členy jsou pevné, trvalé a vyvážené.
- B) Narušená stabilita, mezi členy moji rodiny jsou závažnější problémy a poruchy mezi vztahy, nicméně tyto potíže nenarušují naši soudržnost. Tyto poruchy a problémy nezasahují ve velké míře do mého života.
- C) Rozvrácená, mezi členy moji rodiny máme velmi závažné poruchy, které narušují naši soudržnost a přímo zasahují do mého života.

3. Jaký byl věk tvých rodičů, při tvém narození?

- A) 20 -35 let
- B) 18 – 19 let
- C) 36 – 50 let
- D) Méně než 18 let
- E) Více než 50 let

4. Považuješ se za člena subkultury skinheads, tedy subkultury, která navázala na odkaz rude boys a mods, jejíž kořeny se dají vysledovat do roku 1969?

A) Ano

B) Ne

5. Sympatizuješ s fašismem nebo nacionálním socialismem, popřípadě s nějakou rasovou teorií?

A) Ano

B) Ne

6. Vzdělání tvého otce je jaké? Pokud žiješ v neúplné rodině a otec není přítomný, prosím nehodnot'.

A) Vysokoškolské

B) Středoškolské

C) Učební obor

D) Základní

E) Nedokončené základní, zvláštní nebo bez vzdělání

F) Tuto možnost vyber v případě, že žiješ jen s otcem.

7. Vzdělání tvé matky je jaké? Pokud žiješ v neúplné rodině a matka není přítomna, prosím nehodnot'.

A) Vysokoškolské

B) Středoškolské

C) Učební obor

D) Základní

E) Nedokončené základní, zvláštní nebo bez vzdělání

F) Tuto možnost vyber v případě, že žiješ jen s matkou.

8. Jakou práci vykonává tvá matka? Pokud žiješ v neúplné rodině a matka není přítomna, prosím nehodnot'.

A) Kvalifikovanou práci, pro jejíž vykonávání je potřeba určité vzdělání, například učitel.

B) Pracuje na nekvalifikované pozici, nepotřebuje zvláštní vzdělání pro toto zaměstnání.

C) Je bez zaměstnání.

D) Tuto možnost vyber v případě, že žiješ jen s matkou.

9. Jakou práci vykonává tvůj otec? Pokud žiješ v neúplné rodině a otec není přítomný, prosím nehodnot'.

A) Kvalifikovanou práci, pro jejíž vykonávání je potřeba určité vzdělání, například učitel.

B) Pracuje na nekvalifikované pozici, nepotřebuje zvláštní vzdělání pro toto zaměstnání.

C) Je bez zaměstnání.

D) Tuto možnost vyber v případě, že žiješ jen s otcem.

10. Jaký je rodinný stav tvých rodičů?

A) Moji rodiče jsou manželé a žijí se mnou v prvním manželství.

B) Rodiče jsou manželé, ale jeden z nich již v jednom svazku manželském byl.

C) Pokud platí jedna z variant, vyber prosím tuto odpověď:

Rodiče jsou manželé, ale oba již byli v jednom manželství.

Žijí v domácnosti s jedním svobodným rodičem, který nemá partnera.

Žijí s oběma rodiči, ale nejsou manželé.

F) Žijí s rodiči, kteří jsou manželé, ale aspoň z nich prošel již dvakrát manželstvím.

G) Pokud platí jedna z variant, vyber prosím tuto odpověď:

Moji rodiče jsou manželé, nežijí spolu.

Moji rodiče jsou manželé, ale aspoň jeden z nich již třikrát manželstvím prošel.

Jeden či oba moji jsou v manželství s jiným partnerem, žijí ovšem spolu.

11. Jaký je příjem vaší rodiny? Tato otázka souvisí s životním minimem. Pokud neznáš životní minimum tvé rodiny, můžeš použít kalkulačku na webu Ministerstva práce a sociálních věcí: <http://www.mpsv.cz/cs/11853>

- A) Náš příjem je dvakrát vyšší než životní minimum.
- B) Náš příjem je vyšší než životní minimum.
- C) Náš příjem je na úrovni životního minima a níže.

12. Má váš byt základní příslušenství? Podle zákona § 2 zákona č. 107/2006 Sb. je základní příslušenství koupelna nebo koupelnový, popřípadě sprchový kout a splachovací záchod a ústřední vytápění.

- A) Má úplně základní příslušenství
- B) Má částečně základní příslušenství.
- C) Má společné základní příslušenství, tedy koupelnové a záchodové prostory.
- D) Nemá základní příslušenství.
- E) Jsme bez bytových prostor, žijeme na ubytovně nebo v podnájmu.

13. Jak by si popsal charakter vašeho bydlení? Zajímá mne poměr osob na obývací místnost.

- A) V našem bydlení je jedna osoba nebo méně na obývací místnost.
- B) V našem bydlení je jedna až dvě osoby na obývací místnost.
- C) V našem bydlení je jedna až dvě osoby na obývací místnost, ale ze dvou rozdílných generací. Například společný pokoj matky se synem nebo dědečka s otcem.
- D) V našem bydlení je více než dvě osoby na obývací místnost.

E) V našem bydlení je více než dvě osoby na obývací místnost, ale ze dvou rozdílných generací. Například společný pokoj matky se synem nebo dědečka s otcem.

14. Jaké je vybavení vašeho bytu? Vybavení a udržování vybavení našeho bytu hodnotím jako:

- A) Velmi dobré
- B) Dobré
- C) Podprůměrné
- D) Nedostatečné

15. Jak vnímáš osobnost tvé matky? Pokud žiješ v neúplné rodině a matka není přítomna, prosím nehodnot'. Tato otázka se zaměřuje jak na psychický, tak i na fyzický stav.

A) Moje matka je vyrovnaná. To znamená, že tvoje matka se dokáže dobře a pružně přizpůsobit okolnostem a snadno se vyrovnává s problémy.

B) Moje matka je nevyrovnaná. To znamená, že po fyzické stránce může trpět chronickými onemocněními. Po psychické může trpět například lehkou formou oligofrenie, její IQ je tedy nižší než 85. Trpí častým stresem nebo duševní tísní, která ovšem nenarušuje její racionální myšlení.

C) Osobnost mé matky je patologická. Fyzicky tedy může mít tělesně handicapovaná, invalidní nebo upoutaná na lůžko. Patologická osobnost také znamená velmi vážné psychiatrické poruchy, které se mohou projevovat halucinacemi a narušeným racionálním myšlením. Hospitalizace na psychiatrii by mohla poukazovat na tuto možnost. Patologická osobnost ovšem znamená také, že má problémy se přizpůsobit základním pravidlům ve společnosti, projevuje se to například trestnou činností, alkoholismem, drogovou závislostí, atp.

D) Tuto možnost vyber v případě, že žiješ jen s matkou.

16. Jak vnímáš osobnost tvého otce? Pokud žiješ v neúplné rodině a otec není přítomen, prosím nehodnot'. Tato otázka se zaměřuje jak na psychický, tak i na fyzický stav.

A) Můj otec je vyrovnaný. To znamená, že tvůj otec se dokáže dobře a pružně přizpůsobit okolnostem a snadno se vyrovnává s problémy.

B) Můj otec je nevyrovnaný. To znamená, že platí jedna z těchto uvedených charakteristik. Po fyzické stránce může trpět chronickými onemocněními. Po psychické může trpět napří-

klad lehkou formou oligofrenie (IQ nižší než 85). Může trpět častým stresem nebo duševní tísní, která ovšem nenarušuje její racionální myšlení.

C) Osobnost mého otce je patologická.

Fyzicky tedy může mít tělesně handicapovaný, invalidní nebo upoutaná na lůžko. Patologická osobnost také znamená velmi vážné psychiatrické poruchy, které se mohou projevovat halucinacemi a narušeným racionálním myšlením. Hospitalizace na psychiatrii by mohla poukazovat na tuto možnost. Patologická osobnost ovšem znamená také, že má problémy se přizpůsobit základním pravidlům ve společnosti, projevuje se to například trestnou činností, alkoholismem, drogovou závislostí, atp.

D) Tuto možnost vyber v případě, že žiješ jen s otcem.

17. Máš sourozence a jak s ním vycházíš?

A) Dobře nebo velmi dobře.

B) Pokud platí jedna z variant, vyber prosím tuto odpověď:

Jsem jedináček.

Nevycházím se sourozencem příliš dobře, máme spolu časté konflikty.

Můj sourozenec je chronicky fyzicky nebo duševně nemocný.

C) Pokud platí jedna z variant, vyber prosím tuto odpověď:

Mám časté konflikty s více sourozenci nebo oni mezi sebou.

Jeden sourozenec je těžce postižený.

Jeden sourozenec je umístěn mimo domov, například v dětském domově, pěstounské péči nebo v ústavně sociální péči.

18. A co tvůj fyzický stav?

A) Jsem tělesně zdravý.

B) Jsem chronicky nemocen.

C) Jsem fyzicky handicapovaný. (Pokud jsi byl hospitalizován na psychiatrii, vyber tuto odpověď rovněž.)

19. Jak vnímáš zájem rodičů o tebe?

A) Zájem mých rodičů o mě je opravdový, máme spolu dobrý vztah.

B) Pokud platí jedna z variant, vyber prosím tuto odpověď:

Zájem mých rodičů o mě je často spíše formální, ve skutečnosti je to spíš zájem „jen navenek“.

Rodiče mají o mě až nadměrný zájem, promítají si do mě postoje a problémy, často na úkor mne samotného, vůbec to neodpovídá mým potřebám. (Například silný tlak na dokonalé výkony ve škole nebo sportu.)

C) Pokud platí jedna z variant, vyber prosím tuto odpověď:

Zájem mých rodičů je nedostatečný, jsem jim lhostejný. Vůbec nerespektují má práva a potřeby. (Například časté fyzické bití, v případě tvé nemoci neochota jít k lékaři, nedostatek jídla, atp.)

Jejich chování ke mně je velmi často nenávistné, přistupují ke mně s odporem, jsou ke mně nepřátelští.

20. Jsi muž nebo žena?

A) Muž

B) Žena

21. Kolik je ti let?

A) 0 – 14

B) 15 – 17

C) 18 – 25

D) 26 – 35

E) 36 – 50

F) 50 a více

